

Projectplan Groen Verband

Bijzonder wonen in een biodiverse wijk

Colofon

Titel **Projectplan Groen Verband**
Bijzonder wonen in een biodiverse wijk

Bewonersinitiatief

Contactpersoon Peter Kruijt
Broeder Quirinuslaan 38
9449 PP Nooitgedacht
T (06) 24879686

groenverband@gmail.com

In samenwerking met:

Landschapsbeheer Drenthe
Kloosterstraat 11
9401KD Assen
T (0592) 316 616
E info@lbdrenthe.nl
W www.lbdrenthe.nl

Contactpersoon Marye Veenstra (m.veenstra@lbdrenthe.nl)

Datum 13 oktober 2022

Inhoud

1 Inleiding	1
Bijzonder wonen	1
Biodiversiteit in de wijk	1
Historie.....	3
Huidige situatie.....	5
Twee plannen worden één	6
2 Een groen bewonersinitiatief.....	7
Groen is gezond	7
Groen is cool	8
Biodiversiteit	8
Groen verbindt	9
Een groene aanpak.....	9
Dieren in Nooitgedacht.....	10
3 Groen Verband	12
Het idee	12
Doelstellingen	12
De organisatie	13
4 Planontwikkeling Beleeftuin.....	15
Draagvlak in de wijk	15
Uitwerking beleeftuin	17
Houten draak	17
Bijenhôtel	17
Insectenmuur	18
Weefgetouw.....	18
Muziekinstrumenten.....	18
Taludglijbaan.....	18
Blotevoetenpad	19
Invulling centrale gebied	19
Realisatie eerste fase	20
5 Planontwikkeling ecologisch beheer.....	22
Groene en blauwe verbindingen	23
Bloemrijke bermen	25
Maaibeheer	26
6 Financiering	28
Werving fondsen en middelen	28
Begrotingen.....	29
Groen Verband Fase I 2022-2023.....	29
Groen Verband Fase II 2023-2024	30
7 Planning.....	31
Samenvatting	33
Bijlagen	35

Bronnen	35
Web	35
Print	35

1 Inleiding

Bijzonder wonen

Nooitgedacht is zeker geen standaard nieuwbouwwijk. Je vindt er gevarieerde huizenbouw op aantrekkelijke es- en boskavels. Er zijn brede groenstroken en grote waterpartijen. De oude verkavelingstructuur, die op de toren van Rolde is gericht, is in het stratenplan deels terug te herkennen. Zo bezien is er sprake van 'bijzonder wonen in de natuur' zoals de gemeentelijke promotieslogan luidt.

De wijk staat op het terrein van het vroegere Mariëncamp, nu zorginstelling De Trans. De Trans biedt zorg en ondersteuning aan mensen met een verstandelijke beperking. Uitgangspunt bij het ontwikkelen van de woonwijk was het principe van 'omgekeerde integratie', waarbij de nieuwe wijkbewoners burens werden van de cliënten van De Trans die er al decennia woonden en werkten. De wijk kenmerkt zich door veel groen. Naast het groen rondom de woningen, is er een park met een ven, een kinderboerderij en een groot bloemenveld. Het recent aangelegde groen vormt een natuurlijke overgang tussen het deel van de wijk waar de cliënten van De Trans verblijven en het nieuwbouwdeel van de wijk.

Sinds de eerste nieuwe wijkbewoners gekomen zijn, is er regelmatig contact en samenwerking met De Trans. Zo is er een keer een Burendag geweest en zijn er activiteiten georganiseerd in het kader van de feestdagen zoals Pasen. Diverse wijkbewoners zijn bovendien vrijwilliger bij De Trans, bij de kinderboerderij of in de werkplaats de Houten Mal. Ook nemen wijkbewoners als vrijwilliger bewoners van De Trans mee op stap. In 2020 werd een natuurbeleefpad ontwikkeld voor wijkbewoners en bewoners van De Trans. Tot slot worden er gezamenlijk bewegingsactiviteiten zoals yoga, georganiseerd. Ook de recent opgerichte Buurtvereniging Nooitgedacht streeft ernaar om het contact tussen De Trans en de wijk verder te versterken en continuïteit te geven.

Dat de wijk het stempel 'groen' verdient staat buiten kijf. Helaas is van het oorspronkelijke groen erg veel verdwenen. In de wijdere omgeving zoals het vroegere 'Westersche Veld van Rolde' waren volop vennen, hoogveen en heidevelden te vinden. In en rond het buurtschap zijn die nu geheel verdwenen. Dat is in Nooitgedacht niet anders dan elders in Drenthe. Op de rand van de wijk, daar waar in de vorige eeuw het Mariëncamp gevestigd was, zijn nog bescheiden bospercelen te vinden. Dit is nu de groene omgeving van de huidige huisvesting van de opvolger van het Mariëncamp: Stichting de Trans. Ook het recreatiepark, Hof van Saksen, ten zuiden van de Veldweg heeft een groen uiterlijk, maar door haar grootschalige opzet met recreatieve voorzieningen classificeert het zeker niet als natuur. In het deel tenslotte, dat vanaf 2007 voor woningbouw in ontwikkeling is genomen zijn langs de randen restanten van houtwallen en houtopstanden te vinden, die passen bij het oude cultuurlandschap. Daarbij gaat het vooral om volgroeide zomereiken. Meer naar het hart van de woonwijk is veel van het groen wegens achterstallig onderhoud en om plaats te maken voor de nieuwbouwwoningen verdwenen. De oorspronkelijke groenstructuur van Mariëncamp is daardoor grotendeels verdwenen. Er is echter ook een deel van het oude parklandschap in ere hersteld en opgefrist. In 2020 is het park rondom de vijver opnieuw ingericht en ook het veld tussen het hoofdgebouw van De Trans en de wijk is ingezaaid met bloemen en het terrein is van hoogteverschillen voorzien. Na twee droge zomers was in 2021 voor het eerst de schoonheid van dat terrein zichtbaar. Door de vele regenbuien afgewisseld met veel zon werd het een fantastisch bloemenparadijs en gonsde het er van de insecten. In het najaar van 2022 wordt de groene inrichting verder uitgevoerd op basis van een plan dat landschapsarchitect Erik Overdiep heeft gemaakt in opdracht van de gemeente, op basis van input van de buurtbewoners. Zo worden nog nieuwe zones met bloeiende planten en bomen aangelegd en vindt er groot onderhoud plaats van het groen in de wijk.

Biodiversiteit in de wijk

Volwassen inheemse bomen zijn belangrijke 'dragers van ecosystemen'. Rondom zulke bomen is in de loop van vele decennia een ecologische gemeenschap van leven tot stand gekomen die past bij die bomen. Kappen en vervangen door jonge -deels uitheemse of gekweekte- bomen brengt de biodiversiteit een stevige klap toe. Met alleen vervangende jonge aanplant herstel je dat niet. Beter is het in zo'n situatie het aanwezige groen te versterken ondermeer door een gericht maaibeheer.

Afnemende biodiversiteit is in ons land helaas een algemene trend. De wijze waarop de huizenbouw in Nooitgedacht is uitgevoerd heeft de biodiversiteit ter plaatse nog eens verder verzwakt. Groen Verband richt zich op dat deel van de wijk waar nieuwbouw is gepleegd. Hier zijn structuren en plekken te vinden die met gericht ecologisch beheer versterkt en uitgebouwd kunnen worden. Door het aanbrengen van groen en blauwe verbindingen kan hier een belangrijke bijdrage geleverd worden aan het herstellen van de biodiversiteit. Op langere termijn is het wellicht mogelijk deze zelfs te vergroten.

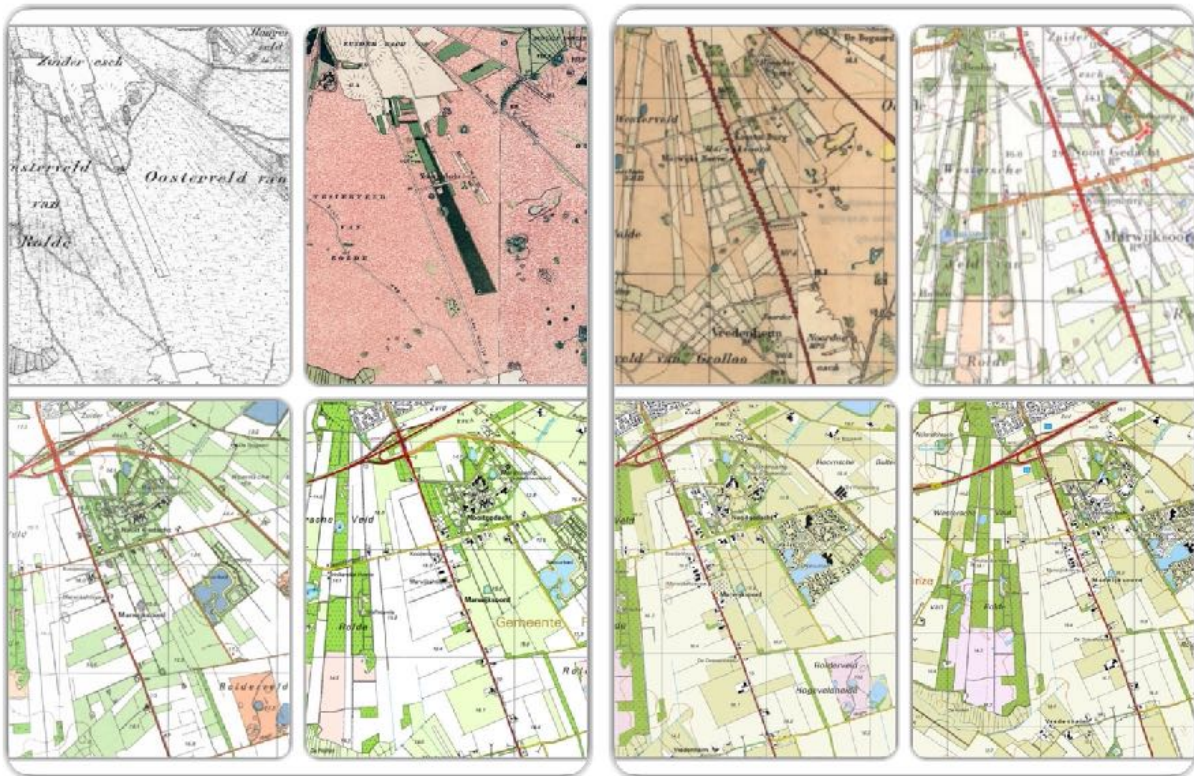

Figuur 1: Ontwikkeling woonwijk Nooitgedacht
Links Planontwikkeling 2022
Rechts Beeld Kwaliteitsplan 2021
Bron: nooitgedachtrolde.nl

Bijzonder wonen in de natuur in Nooitgedacht. Snel geroepen, maar in de praktijk lastig waar te maken? Dat hoeft niet het geval te zijn. Voortschrijdend inzicht kan het tij nog keren. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Door de groene elementen, die van oorsprong aanwezig en nog enigszins intact zijn, ecologisch te beheren en daarnaast overal waar maar mogelijk actief groene verbindingen aan te brengen kan de biodiversiteit vergroot worden en kunnen lokale ecosystemen weer robuuster worden.

Historie

Gelegen aan de N33 bij Rolde, vlakbij Assen is Nooitgedacht een vrij jonge wijk. Vanaf 2007 worden de eerste kavels verkocht en wordt er in een gestaag tempo gebouwd. De nieuwe wijk kreeg als motto 'bijzonder thuis in de natuur' mee.¹ Eind 2021 woonden er ruim 600 mensen in de wijk². Ook de komende paar jaar wordt er nog gebouwd en zal het inwoneraantal verder stijgen. Naast de cliënten van De Trans, bestaat de wijk grotendeels uit 50-plussers en gezinnen met kinderen. In eerste instantie werden er in de wijk hoofdzakelijk (riante) koopwoningen gebouwd, maar de laatste jaren zijn er ook starterswoningen en huurwoningen gerealiseerd. Dit heeft de diversiteit in de wijk vergroot.

Figuur 2: 200 jaar ruimtelijke ontwikkeling in vogelvlucht
Bron: topotijdreis.nl

De wijk is gebouwd op het voormalige 'Oosterveld van Rolde', dat gelegen was aan de 'Zuider Esch' van Rolde. De benaming es verwijst in Drenthe naar een hoger gelegen akker op zandgrond en heeft een vergelijkbare afkomst als het Gotische woord 'Atisk' wat zaailand betekent³. Het zijn veelal smalle, strookvormige percelen land, elk met een andere gebruiker of

Figuur 3: Nooitgedacht op het voormalige Oosterveld van Rolde
Bron: topotijdreis.nl

¹ https://www.nooitgedachtrolde.nl/Nooitgedacht/Over_Nooitgedacht

² <https://www.allecijfers.nl>

³ [https://nl.wikipedia.org/wiki/Es_\(geografie\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Es_(geografie))

eigenaar⁴. Velden verwijst hier naar 'woeste' gronden die vooral met heide begroeid waren. Deze velden werden gebruikt om schapen op te weiden.⁵ Schapenmest en plaggen van de velden werden gebruikt om de akkers nabij de dorpen te bemesten. Op die manier werden de essen verhoogd en voedselrijker, terwijl de velden juist verarmden en zich daar een gebiedseigen en gevarieerde flora ontwikkelde⁶.

Al in het midden van de negentiende eeuw, nadat de woeste gronden ter plekke in cultuur waren gebracht, vormde zich op deze plek een nederzetting. Het buurtschap dat zo ontstond ontleende haar naam waarschijnlijk aan het gegeven dat hier gewoond en geboerd werd op een plek die voorheen onherbergzaam en moerasachtig was. Tot 1936 werd het buurtschapje aangeduid met 'Nooit Gedacht' en vanaf 1936 werd dat 'Nooitgedacht'. Nadat de heide in cultuur was gebracht werd er een weg aangelegd tussen de weg van Rolde naar Grolloo die naar Gieten leidde. Dit is de huidige Veldweg. Langs deze weg werd een aantal boerenbedrijven gevestigd. Net als in de omliggende velden zijn bij de ontginning van het veen alle langsloten gegraven richting de Rolder toren. Deze verkavelingstructuur is nog steeds in de woonwijk en het omringende landschap terug te zien.

Figuur 4: Nooitgedacht in 2022
Bron: Google Earth Pro

⁴ <https://www.geheugenvandrenthe.nl/es>

⁵ <https://www.provincie.drenthe.nl/kernkwaliteiten/begrippen-definities/landschap-beleid/esdorpenlandschap/>

⁶ <https://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/161944/op-pad-in-de-drentse-natuur-heide>

Huidige situatie

Toen eind vorige eeuw de ontwikkeling van een nieuwbouwwijk ten oosten van Rolde door bestaande bestemmingsplannen niet mogelijk was, kwam nieuwbouw voor de zorginstelling, Stichting De Trans, én voor particulieren in Nooitgedacht in beeld. Er lagen, zo was de redenering, mogelijkheden om te komen tot 'omgekeerde integratie'.

Nu wonen en werken er mensen in de wijk, die worden begeleid door De Trans. De stichting biedt zorg en diensten aan mensen met een verstandelijke beperking of een aan autisme verwante stoornis. Cliënten worden begeleid in hun thuissituatie en ook wordt hen dagbesteding en intensieve 24-uurzorg geboden. In Nooitgedacht staan meerdere woningen die aangesloten zijn bij De Trans. Daarnaast ligt er in de wijk een kinderboerderij waar bewoners van De Trans en vrijwilligers uit de wijk de dieren verzorgen. De speeltuin die samen met de bewoners van Nooitgedacht is ingericht ligt ook op terrein van De Trans⁷. Deze voorzieningen, evenals het zwembad zijn ook opengesteld voor de andere bewoners van Nooitgedacht. Een mooi voorbeeld van hoe hier de 'omgekeerde integratie' in de praktijk is gebracht.

Nooitgedacht biedt veel mogelijkheden om activiteiten voor en door de inwoners te organiseren. Juist in een jonge wijk is het zaak om een noemer te vinden waaronder buurtbewoners zich kunnen en willen scharen. Afgezien van het vrijwilligerswerk rondom De Trans is die noemer tot op heden niet goed ontwikkeld of is gezamenlijk optreden vooral uit protest voortgekomen.

Figuur 5: Logo
Buurtvereniging
Wijk Nooitgedacht

In 2018 werd het initiatief genomen voor de oprichting van de Buurtvereniging Wijk Nooitgedacht. Deze vereniging wilde er bij haar oprichting zijn voor alle inwoners van Nooitgedacht. In dat streven wilde men naar buiten treden richting gemeente en projectontwikkelaars en een sociaal platform vormen voor alle bewoners. Nadrukkelijk werd met dat laatste ook de bewoners van De Trans bedoeld. Voordat de Corona-pandemie het organiseren van activiteiten in de wijk bemoeilijkte was de vereniging o.a. betrokken bij het opbouwen en onderhouden van een Beleefpad in de wijk. Daarnaast liet de buurtvereniging van zich horen in het protest tegen de bomenkap in de wijk. In 2022 kwam de vereniging weer enigszins op gang. In 2022 heeft de buurtvereniging een kleine honderd leden en gaat zij zich vooral toeleggen op het organiseren van activiteiten zoals fietstochten en activiteiten rond de feestdagen.

In 2020 verzamelden een aantal inwoners zich onder de vlag van Groen Nooitgedacht om het ongenoegen met de bomenkap collectief tot uiting te brengen. Nadat in februari 2022 een perceel kwijnende fijnsparran in haar geheel gerooid was inclusief de daar aanwezige levensvatbare loofbomen besloot de groep zichzelf op te heffen. Woordvoerder Ellen Fleurke: "Met de kap van het sparranbosje is er geen noemenswaardige natuur meer om voor op te komen in Nooitgedacht. Daarom staken we de strijd."⁸

Inwoners Nooitgedacht dreigen met rechtsgang om 'illegale' bomenkap

Figuur 6: Actie tegen bomenkap

⁷ https://www.nooitgedachtrolde.nl/Nooitgedacht/Over_Nooitgedacht

⁸ <https://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/14444696/groen-nooitgedacht-stopt-geen-natuur-meer-om-voor-te-strijden>

Twee plannen worden één

Nadat Groen Nooitgedacht zichzelf had opgeheven ontstond een nieuw initiatief, Groen Verband. Een bewonersinitiatief dat gericht was op het versterken van de biodiversiteit én de sociale banden in de wijk. Zo waren er voor de zomer van 2022 twee initiatieven.

Vanuit het bewonersinitiatief Groen Verband werd het doel geformuleerd om de biodiversiteit in de wijk te vergroten door ecologisch beheer en door het inrichten van ecologische zones in de wijk. Door het organiseren van activiteiten voor en door bewoners werd ook beoogd om meer sociale verbinding tot stand te brengen. Het bewonersinitiatief Groen Verband zocht in de realisatie daarvan de samenwerking met de Buurtvereniging Nooitgedacht.

De planontwikkeling voor de Beleeftuin was al eerder gestart. Hier was de doelstelling om het samen buiten beleven en bewegen in de wijk te stimuleren. De planontwikkeling en daaruit voortvloeiende subsidieaanvraag werd uitgevoerd onder de vlag van de Buurtvereniging Nooitgedacht.

De beide plannen kennen overlap, dan wel sluiten nauw op elkaar aan. Omdat beide plannen deels ook nog eens betrekking hebben op hetzelfde gebied tussen het hoofdgebouw van de Trans aan De Dobben en de nieuwe woonwijk is besloten de plannen 'ineen te schuiven' en naar buiten toe als één plan te presenteren.

2 Een groen bewonersinitiatief

Uit de actiegroep Groen Nooitgedacht, een groep die zich inzette voor behoud van bomen in de wijk, is na opheffing het bewonersinitiatief Groen Verband ontstaan. Dit initiatief richt zich op vergroten van de biodiversiteit door middel van concrete ingrepen in de wijk zoals beheersactiviteiten, het inzaaien van bloemrijke berm en het aanleggen van 'groene corridors' om delen van de wijk op een ecologische manier met elkaar te verbinden. Daarnaast wil de werkgroep het bewustzijn van andere wijkbewoners over het belang van groen in de leefomgeving vergroten en mensen stimuleren om zelf de natuur in de wijk te ontdekken. De werkgroep heeft al in de fase dat het idee ontwikkeld werd, contact gelegd met Landschapsbeheer Drenthe om gebruik te kunnen maken van hun middelen en expertise. Het onderliggende plan is een eerste resultaat van de constructieve samenwerking die hieruit is ontstaan.

Groen is gezond

Een groene omgeving is aantoonbaar heilzaam voor mensen. Er komt steeds meer wetenschappelijk bewijs voor het welzijnsbevorderende effect van natuur in de directe leefomgeving. Omgang met de natuur werkt stressverlagend en stemmingsverbeterend. Voor kinderen heeft het bovendien een positieve invloed op de motorische ontwikkeling. Agnes van den Berg, hoogleraar natuurbeleving aan de RUG, pleit ervoor dat er binnen de gezondheidszorg meer aandacht komt voor het belang van groen. Ze ziet dat er binnen de ouderenzorg bewust gebruik gemaakt wordt van bijvoorbeeld groenkamers, vanwege een rustgevend effect op bijvoorbeeld dementerende ouderen⁹. Ook Wageningen Universiteit doet onderzoek naar de positieve effecten van natuur in de leefomgeving. Uit onderzoek blijkt onder andere dat contact met de natuur zorgt voor meer geluk, vitaliteit en creativiteit.¹⁰

Natuurlijke en groene gebieden nodigen daarnaast uit om te bewegen. Uit onderzoek bijvoorbeeld dat fysieke activiteiten (wandelen, joggen, spelen) in een natuurlijke omgeving sterkere gezondheidseffecten hebben dan diezelfde activiteiten in een niet-natuurlijke omgeving, zoals loopband, stedelijke omgeving, of indoor sportschool. Ook blijkt uit onderzoek dat lichamelijke activiteit in een natuurlijke outdoor omgeving de energie verhoogt en helpt vermoeidheid en negatieve gevoelens reduceren. Daarnaast leiden lichamelijke activiteiten in een natuurlijke groene omgeving tot een hogere intentie om die activiteit op een later moment te herhalen. Tenslotte vergroot de openbare groene ruimte sociale contacten, die vervolgens kunnen resulteren in een verhoogd welzijn en welbevinden.¹¹ Maas benoemt dat de menselijke soort is ontstaan in de natuur, en niet omringd door steden en beeldschermen. 'Dat heeft ook onze zintuigen en ons brein gevormd. Daarom is het rustiger voor mensen om zogeheten fractale vormen waar te nemen, zoals wolken en bladeren, dan de rechte lijnen van de stad. Ook zijn er een aantal lifestyle-aspecten die te maken

Figuur 7: Rennen in het park Bron: beweeg-meer.nl

⁹ Van den Berg, 2020 geraadpleegd op <https://www.ivn.nl/nieuws/groen-is-gezond>

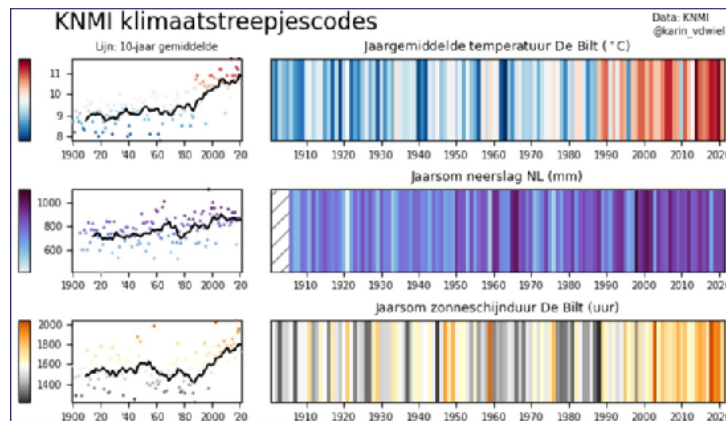
¹⁰ <https://www.wur.nl/show-longread/Groen-goed-voor-de-gezondheid.htm> geraadpleegd op 15-08-21

¹¹ <https://www.allesoversport.nl/thema/beleid/groen-als-beweegvriendelijke-omgeving-een-overzicht/> geraadpleegd op 01-06-22

hebben met natuur: bewegen, ontspannen, sociale contacten. In de natuur zeggen mensen elkaar bijvoorbeeld ineens gedag, terwijl ze dat anders niet doen.¹²

Groen is cool

Ons klimaat verandert onmiskenbaar. We zullen in de nabije toekomst vaker extreem weer krijgen in ons land. Wanneer het regent is de kans op grote hoeveelheden neerslag groter dan voorheen. Even

Figuur 8: Ons klimaat verandert onmiskenbaar
Bron: Karin vd Wiel KNMI

zo goed krijgen we te maken met lange periodes van droogte. De gemiddelde temperatuur over het hele jaar stijgt en dat brengt ook extreem hoge temperaturen in de zomers met zich mee. En de zon schijnt langer en vaker vanuit een heldere hemel, wat het effect van de zonnestralen nog eens vergroot. Het weer zoals het zich nu ontwikkelt veranderen kunnen wij niet. Onze gebouwde omgeving er tegen wapenen kan wel. Van groen is bekend dat het een verkoelende werking heeft. Een volwassen en gezonde boom heeft hetzelfde effect als 10 airco's (en diezelfde boom neemt CO₂ op i.p.v. het uit te stoten). Hoe cool is dat? Groen zorgt er ook voor dat de bodem water langer vast kan houden. Een bodem die door lange blootstelling aan de zon verdroogd is, zal bij regen dichtslaan en geen water meer opnemen.

Naast groen is ook de aanleg van natte (blauwe) zones, zogeheten wadi's, een manier om tegen geringe kosten de nadelige veranderingen van klimaatverandering op te vangen en het woonklimaat in de buurt aangenaam te houden. Groene én blauwe verbindingen aanbrengen versterkt de biodiversiteit en verbetert ook voor de mens de kwaliteit van de omgeving.

Biodiversiteit

Over biodiversiteit wordt tegenwoordig veel gesproken. Wat bedoelen we er eigenlijk mee? We staan er even kort bij stil. "Biodiversiteit is kortweg de verscheidenheid aan leven in een bepaald gebied – van een waterdruppel tot een compleet bos of zelfs de aarde als geheel. Biodiversiteit omvat alle soorten planten, dieren en micro-organismen, maar ook de enorme genetische variatie binnen die soorten en de variatie aan ecosystemen waar ze deel van uitmaken, van moerassen tot woestijnen. Het gaat dus lang niet alleen over bloemen, bomen en aabare beesten. Het begrip omvat het totaalpakket aan levende organismen en systemen – en de interacties daartussen.

Uit de omschrijving die de WUR geeft blijkt al dat het gaat om veel meer dan de voor ons bekende en gewenste levensvormen. Om meer dan wat wij kunnen zien en waarvan wij snappen 'hoe het werkt'. Dat lieve egeltje en het parmantige eekhoorntje, de kleurige vlinders en de prachtig bloeiende bloemen die zien we graag. Voor sommigen is dat 'de natuur'. Maar er is een hoop dat we niet zien of begrijpen, maar dat wel alles te maken heeft met hoe divers een ecosysteem is. Die onderlinge verbanden maken te samen dat het hele systeem zo robuust is dat het een stootje kan verduren.

12 <https://www.ivn.nl/mens-en-natuur/nieuws/dossier-natuur-mentale-gezondheid>, geraadpleegd op 01-06-2022)

Figuur 9: Biodiversiteit is meer dan die leuke egeltjes in de achtertuin
Foto: Peter Kruijt

We hoeven niet te snappen hoe dat allemaal precies in elkaar steekt. Wanneer we ons best doen om dat te doen wat een gunstige uitwerking heeft en de dingen te laten die duidelijk een negatieve invloed hebben zijn we al een heel eind op weg. Wat we ook doen in het groen, uiteindelijk is ook van belang dat we er zelf lol aan beleven.

Wij willen met Groen Verband Nooitgedacht de biodiversiteit in de wijk zichtbaar maken. Belangrijker dan aan te wijzen wat er allemaal ontbreekt vinden wij het om te laten zien wat er beter kan. Door medebewoners te betrekken en een rol te geven bij het vergroten van de biodiversiteit, denken wij dat de zorg om en het respect voor de natuur in de wijk verankerd kan worden.

Naast de instrumentele meerwaarde van een groene omgeving voor de gezondheid en het welbevinden van mensen, is er ook zoiets als de intrinsieke waarde van natuur. De groene wijk Nooitgedacht is een fijne plek voor mensen, maar zou ook een fijne plek voor zo veel mogelijk planten en dieren moeten zijn. Binnen de groene structuur van de wijk is veel aandacht voor zogeheten 'parknatuur', mooi aangelegd groen waar je doorheen kunt wandelen. Maar daarnaast zou er ook aandacht moeten zijn voor zogeheten 'donkergroene' natuur, plekken waar de natuur grotendeels haar gang kan gaan en waar gestreefd wordt naar een toename van de biodiversiteit door het aanwijzen van bijvoorbeeld groene zones, een extensief maaibeeld of beheer gericht op specifieke doelsoorten.

Last but not least richten wij ons op alle bewoners. De volwassenen bereiken wij vast wel met teksten zoals deze. Belangrijk, belangrijker misschien nog wel, zijn onze kinderen en de bewoners en cliënten van De Trans. Bij de eersten gaat het immers om hún toekomst. En wat betreft de laatste moeten wij niet vergeten dat de ruimte, die wij hebben om in Nooitgedacht te wonen, mede mogelijk is gemaakt door de aanwezigheid van de stichting De Trans hier ter plekke.

Groen verbindt

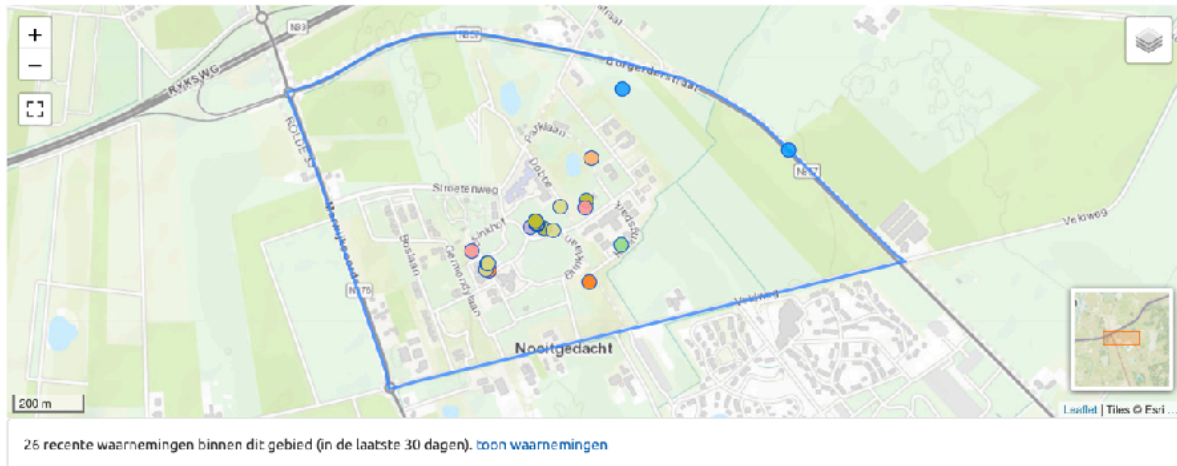
Groen Verband wil wijkbewoners mobiliseren om samen delen van het groen op een ecologisch verantwoorde manier te gaan beheren en zo de biodiversiteit in de wijk te vergroten. Met ondersteuning van Landschapsbeheer Drenthe kan dit op de juiste manier gebeuren. Specifieke gebieden binnen de groenstructuur kunnen worden aangewezen voor 'beheer in eigen beheer'. Andere delen van het groen kunnen onder verantwoordelijkheid van de gemeente blijven. Het mobiliseren van de wijkbewoners om mee te helpen bij het beheer van het groen heeft als 'bijvangst' dat het samen werken aan de eigen leefomgeving de gemeenschapszin vergroot en zo bijdraagt aan de sociale cohesie in de wijk.

Een groene aanpak

Het doel van Groen Verband Nooitgedacht is door aanplant, zaaien en onderhoud van geselecteerde locaties van het groen in de wijk het voorkomen van alle soortengroepen te vergroten en tegelijkertijd het draagvlak voor het belang van 'echte' natuur in de wijk te vergroten.

Bij de selectie van locaties is uiteraard de betrokkenheid van omwonenden belangrijk. Behalve groene handjes moeten we altijd voeten aan de grond hebben bij onze acties.

Die acties zijn eerst en vooral gericht op de lokale flora. Door diersoorten voor het voetlicht te brengen zal geprobeerd worden de biodiversiteit als thema tot leven te brengen in de wijk. Voor aansluitende acties en thema's richten wij ons daarom ook op de volgende soortgroepen: zoogdieren, insecten, en vogels. Groen Verband wil door monitoring -al dan niet uitgevoerd door wijkbewoners- de voortgang bij het vergroten van de biodiversiteit vast gaan leggen. Daarvoor zullen kennisinstellingen en natuurorganisaties bij deelprojecten betrokken worden.

Figuur 10 Telgebied Nooitgedacht. Bron: waarneming.nl

Anticiperend op het betrekken van een zo groot mogelijke groep wijkbewoners bij het vergroten en het monitoren van de biodiversiteit is een telgebied 'Nooitgedacht' (zie hier boven) aangemaakt op waarneming.nl. Het promoten van de mogelijkheid voor een ieder om hier waarnemingen in te voeren zal één van de speerpunten worden bij het vergroten van de betrokkenheid van wijkbewoners bij het ecologische beheer binnen de wijk. We zijn er van overtuigd dat we onze buurtgenoten op die manier kunnen meenemen in de overtuiging dat een biodiverse groene wijk van groot belang is en dat iedereen daar aan bij kan dragen.

Dieren in Nooitgedacht

Er wordt al meer dan 10 jaar gebouwd in Nooitgedacht. Gegevens over de stand van zaken met betrekking tot de biodiversiteit van voor de aanvang van de huizenbouw zijn ons niet bekend. Ook van de periode sinds er gebouwd wordt zijn geen structurele gegevens bekend. Ervaringen van bewoners die al langer in de wijk wonen hebben vooral betrekking op de waargenomen zoogdieren. Genoemd worden Das, Vos, Steenmarter, Egel, Ree, Eekhoorn en Konijn. Nog steeds is er een dassenburcht in de wijk aanwezig. Van alle genoemde diersoorten zijn recente sporen of zichtwaarnemingen bekend. Dat betekent dat er nog steeds leven is dat onze aandacht en bescherming verdient. Van met name de eekhoorn zijn helaas enkele vondsten van verkeersslachtoffers gedaan. Bij het aanbrengen van elementen die aansluiten op het ecologisch beheer van het groen kan gedacht worden aan maatregelen die bijdragen aan het verbeteren van de leefomstandigheden van deze zoogdieren. Concreet wordt bijvoorbeeld nu al gedacht aan het aanbrengen van eekhoornbruggen (op hoogte aangebrachte oversteekplaatsen) die de veiligheid voor eekhoorns bij het oversteken van de Veldweg vergroten. De Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) is beslist het inheemse knaagdier met het hoogste knuffelgehalte. Sommigen noemen

Figuur 11: Het verkeer is helaas een belangrijke doodsoorzaak voor eekhoorns
Foto: Peter Kruijt

hem gekscherend wel 'een rat met goede PR'. Hoewel dit dier een mooie kandidaat voor het boegbeeld van Groen Verband is, zullen wij de eekhoorn toch vooral inzetten om gerichte acties voor de soort te ondersteunen. Daarbij wordt ondermeer gedacht aan het op middellange termijn realiseren van 'eekhoornbruggen' die verbindingen vanuit de wijk naar het zuidelijk gelegen buitengebied veiliger voor deze soort moeten gaan maken.

Figuur 12: De potentie om Nooitgedacht weer te laten zoemen is groot.
Foto's: Peter Kruijt

De basis van alle voedselpiramideën in ecologische systemen leunt zwaar op het insectenrijk. De eerste bescheiden -monitoring-activiteiten van insectensoorten wijzen op de aanwezigheid van potentie in het gebied. Net als elders in ons land zijn de aantallen individuen matig tot laag. Eveneens is de soortenrijkdom beperkt, wat evenzeer aansluit bij het landelijke beeld. De ervaring leert dat juist in zo'n gebied veel winst gehaald kan worden door gericht beheer. Met het gericht zaaien en planten van flora die voedsel aan een diverse groep van insectensoorten biedt kan die basis uitgebouwd worden. Zo moet het mogelijk zijn om heel Nooitgedacht in het bloeiseizoen weer volop te laten zoemen. Wanneer wij onder de insecten een boegbeeld of wenssoort zouden moeten aanwijzen, dan zou dat het 'Groentje' (*Calophrys rubi*) moeten zijn.

Als soort uit de familie van de 'Witjes' heeft dit dier in ieder geval haar naam mee. Deze vlindersoort is al gespot in de wijk en verdient wellicht wat meer aandacht. Als beeldmerk is dit vlindertje een goede tweede kandidaat.

Bescheiden tellingen van de in de wijk aanwezige vogels wijzen op de vertegenwoordiging van de meeste soorten, die passen bij de zogeheten broedvogel- en wintervogelgilden van de Noord-Nederlandse Heideontginningsdomeinen. Ook hier geldt, dat de afgelopen 30-40 jaar net als in vergelijkbare gebieden in ons land, de soortenrijkdom kleiner is geworden en dat de aantallen individuen sterk zijn afgenomen. Vogels kijken en tellen wordt in ons land steeds meer gedaan door liefhebbers. Het is een bewezen bron van nuttige en aanvullende informatie voor de onderbouwing van wetenschappelijk onderzoek. Wellicht dat door bewoners in Nooitgedacht uitgevoerde tellingen al op termijn van enkele jaren kunnen aantonen dat onze inspanningen verbetering in de situatie van onze gevederde vrienden gaan brengen.

Onder de vogels die hier worden waargenomen is de Groene Specht (*Picus veridis*) een opvallende soort. De afgelopen jaren was er elk seizoen tenminste één broedgeval van de Groene Specht in de wijk. Vanwege zijn opvallende uiterlijk en karakteristieke roep is er voor gekozen van dit dier het boegbeeld van Groen Verband te maken.

Figuur 13 De Groene Specht wordt het boegbeeld voor Groen Verband
Beeld: Peter Kruijt

3 Groen Verband

Het idee

De gemeente Aa en Hunze heeft van meet af aan (toekomstige) bewoners opgeroepen zich mee in te zetten voor het vergroten van de biodiversiteit in de wijk. De praktijk was zoals beschreven in de inleiding weerbarstig. Dat gezegd en geschreven hebbende was er onder een groep inwoners het streven om gezamenlijk tot een uitwerking van dat streven te komen. Niet terugkijkend op wat er mis gegaan was in de afgelopen jaren, maar vooruitblikkend op wat er gerealiseerd zou kunnen worden in de jaren die voor ons liggen. Deze groep nam zich voor een initiatief voor burgerparticipatie onder de naam Groen Verband Nooitgedacht vorm te geven.

Het 'Verband' verwijst naar de verbindingen die wij tot stand willen brengen of willen versterken. Dat zijn zowel de droge (groene) verbindingen in de lokale flora en de natte (blauwe) verbindingen van natte zones. Verbinding komt ook tot stand door het realiseren van een groene ontmoetingsplaats (de beleeftuin). Dan hebben we het over de sociale (rode) verbindingen, die door de daar georganiseerde activiteiten tot stand komen. Als wij kleur moeten bekennen, dan worden wij toch vooral enthousiast wanneer wij onze bijdrage aan het 'Groen' in de wijk kunnen leveren.

Inspiratiebron zijn diverse vormen van burgerparticipatie waarbij acties voor en door bewoners in hun eigen woonomgeving worden uitgevoerd. Het initiatief beoogt te komen tot meer verbinding in de wijk. Dit zijn zowel verbindingen van groene elementen die nog aanwezig zijn, als sociale verbindingen tussen de verschillende bewoners(groepen) door hen actief te betrekken bij het ecologisch beheer van het groen in de wijk en door een fysieke plek in de wijk in te richten als groene ontmoetingsplek voor alle wijkbewoners (de beleeftuin), waar ook natuureducatieve activiteiten zullen plaatsvinden. De groep heeft zal zo nodig te zijner tijd een rechtsvorm kiezen van waaruit de voorgenomen activiteiten ontplooid kunnen worden. Vooralsnog opereert Groen Verband als werkgroep van de Buurtvereniging Nooitgedacht.

Er zijn duidelijke uitgangspunten geformuleerd:

- Wijkbewoners uitdagen zich actief in de eigen groene omgeving te bewegen
- Positieve beeldvorming door onderbouwd handelingsperspectief
- Motiveren door samen resultaten te boeken
- Overtuigen door positieve voorbeelden te laten zien
- Behapbaar houden door handjes aan handelingen te koppelen
- Ondersteuning en advies voor uitwerken Groen Bestek bij Streekbeheer Landschapsbeheer Drenthe regelen

Figuur 14: Samen op pad voor verbinding in de wijk
Foto: Peter Kruijt

Doelstellingen

Wij denken dat zorg en respect voor de eigen woonomgeving begint bij betrokkenheid bij die omgeving. Groen Verband is opgericht om die betrokkenheid te bevorderen door bewoners actief te betrekken bij het ecologisch beheer van karakteristieke groene elementen in de wijk. Daarbij streven wij er ook naar om een verbinding te maken tussen de verschillende bewonersgroepen in Nooitgedacht. Onze doelstellingen zijn als het volgt:

1. het creëren van een groene ontmoetingsplaats die uitdaagt om langer te verblijven, stimuleert om alle zintuigen te gebruiken en uitnodigt om te bewegen

2. door onze activiteiten bij te dragen aan het herstel, evenals het vergroten van de biodiversiteit in de wijk Nooitgedacht
3. het gezamenlijk organiseren en uitvoeren van ecologisch beheer en daarmee bij te dragen aan de bevordering van de sociale verbondenheid tussen alle bewonersgroepen in Nooitgedacht
4. middels natuur- en milieu-educatieve activiteiten bij te dragen aan de kennis van bewoners bij de mogelijkheden van ecologisch beheer van hun woonomgeving
5. door het organiseren van soortgerichte acties en van monitoring activiteiten de vorderingen bij het vergroten van de biodiversiteit te documenteren

De organisatie

De vraag of en zo ja, in welke rechtsvorm Groen Verband georganiseerd wordt kan in een later stadium beantwoord worden. Groen Verband functioneert op het moment van schrijven als een werkgroep van de Buurtvereniging Nooitgedacht. Voorlopig is de idee om betrokken bewoners in drie 'cirkels' te organiseren.

Bestuur

Minimaal 3, maximaal 5 personen

Schrijft minimaal éénmaal per jaar een algemene vergadering uit

Werft fondsen, onderhoudt externe contacten, legt financiële verantwoordelijkheid af.

Kernploeg

3 tot max 10 personen

Is actief betrokken bij het geregeld (4x per jaar) voorbereiden van acties en helpen bij de uitvoering

Werven actief nieuwe leden voor de 'Fanclub'

Brengen ideeën naar voren voor (nieuwe) acties

Maken een communicatiemiddel (nieuwsbrief) richting de wijk

Onderhouden van website, sociale media en WhatsApp-Groep Groen Verband

Fanclub

1-50 personen

Worden bij elke actie voor deelname uitgenodigd

Zijn de belichaming van het draagvlak van Groen Verband in de wijk

Groen Verband wil een laagdrempelige club zijn. Of iemand bijna wekelijks met het groen in de wijk bezig is, of op een actiedag langskomt voor een kop koffie en een half uurtje harken maakt niet uit. Wij denken dat betrokkenheid met de jaren zal groeien als de positieve resultaten zichtbaarder worden. Om die reden wordt ook niet gekozen voor de formule van een vereniging met lidmaatschapsgeld. Zeker in deze tijd zullen we creatief moeten zijn met het werven van financiële middelen evenals in de besteding daarvan. Wij zijn er van overtuigd dat op termijn sponsoring, crowdfunding en vrijwillige bijdrage meer soelaas bieden dan het keurslijf van een ledenadministratie. Bij de organisatie van een laagdrempelige club hoort een laagdrempelige communicatie. Met zowel kernploeg- als fanclubleden zal via Whatsapp-Groep gecommuniceerd gaan worden.

Voor de werving van leden van kernploeg en fanclub willen wij de sneeuwbalmethode gebruiken. Op dit moment zijn vier mensen actief betrokken bij Groen Verband. In het eerste overleg na de zomervakantie zullen deze vier een lijst van mensen ongeveer twintig mensen opstellen waarvan wij weten dat zij open staan voor een actieve rol in Groen Verband.

Op deze manier verwachten wij 20 tot 30 mensen actief te betrekken bij de eerste activiteiten die Groen Verband de komende herfst gaat organiseren.

De zo geworven leden wordt gevraagd op hun beurt in hun eigen omgeving nieuwe leden te werven. Zo wordt het groei-model van Groen Verband vormgegeven.

Door deze vorm van werven en mobiliseren voort te zetten verwachten wij over het jaar 2023 minstens 50 inwoners van Nooitgedacht op de één of andere manier bij Groen Verband te kunnen betrekken.

Bij zo'n aantal vinden wij dat het draagvlak voor Groen Verband in de wijk en daarmee haar bestaansrecht voldoende aangetoond is.

Buiten de betrokken bewoners zullen andere partijen betrokken worden bij de opbouw van Groen Verband en bij de uitvoering en financiering van haar activiteiten.

Er zullen actief fondsen, bedrijven en particulieren geworven worden, die met geld en middelen acties van Groen Verband kunnen en willen ondersteunen. Daarnaast zijn er in het maatschappelijke veld organisaties die wij graag direct of zijdelings bij Groen Verband willen betrekken als gesprekspartners of als anderszins betrokken partij. We noemen hier Gemeente Aa en Hunze, Landschapsbeheer Drenthe, de Trans, Buurtvereniging Nooitgedacht, Natuurlijk Nooitgedacht, Provincie Drenthe, IVN, Zoogdierenvereniging

Direct na de zomer is een beeldmerk ontwikkeld en is gestart met de bouw van de website www.groenverband.nl. De website wordt gerealiseerd door het bedrijf Welldotcom, van buurtbewoner Arjan Menger. Het beeldmerk is een ontwerp van Josien Buiten en is door Arjan Menger geschikt gemaakt voor print en digitaal gebruik. De website gaat als platform voor alle activiteiten en communicatie van het bewonersinitiatief dienen. Ook ondersteunt de website het opzetten en met content vullen van Sociale Media kanalen.

Het streven is om per 01-01-2023 de website en de sociale media-kanalen in de lucht te hebben. Gedacht wordt daarnaast aan een digitale nieuwsbrief, De Groene Verband Post, die elk seizoen gaat verschijnen.

Figuur 15: Groen Verband Digitaal
Ontwerp logo Josien Buiten , Realisatie website Welldotcom

4 Planontwikkeling Beleeftuin

Voordat Groen Verband vorm kreeg waren wijkbewoners Josien Bouter en Claudia Lankhorst al begonnen met de ontwikkeling van een plan voor een beleeftuin in Nooitgedacht. Naast het hieronder beschreven plan, maakten zij al een beleefpad. Tien kastjes langs dit pad bevatten opdrachten voor kinderen waarmee zij in elk seizoen de natuur in hun eigen wijk kunnen ontdekken.

De geplande beleeftuin is nu letterlijk de plaats waar de beide groene plannen samenkomen. Het moet een groene ontmoetingsplek in de wijk worden, die uitdaagt om langer te verblijven, stimuleert om alle zintuigen te gebruiken en uitnodigt om te bewegen. Een plek waar mensen kunnen afspreken om bijvoorbeeld te sporten of een spel te doen. Een plek ook, die niet alleen uitdagend is voor één specifieke doelgroep, maar echt voor iedereen van 0 tot 100.

Niet de tuin op zelf is het hoofddoel, wel het maken van een plek waar bewoners van De Trans en zelfstandig wonenden elkaar kunnen ontmoeten in een aantrekkelijke en stimulerende buitenruimte en daar worden uitgedaagd om te bewegen. Bij voorkeur is de inrichting multifunctioneel zodat bijvoorbeeld het bewegen in de buitenlucht georganiseerd kan worden door zowel de buurtvereniging als door De Trans (voetjes van de vloer, yoga, ochtendgymnastiek). Voor de ontmoetingsfunctie is het daarnaast van belang dat er meer bankjes komen.

Binnen de bestaande groenstructuur van het parkgedeelte van de wijk Nooitgedacht is de beleeftuin goed inpasbaar. De samenhang tussen de elementen waaruit de beleeftuin is opgebouwd kan worden gevormd door groene en blauwe verbindingen, die ecologisch beheerd worden. Het onderhoud rond de elementen en van de verbindingen daartussen wordt zoveel mogelijk uitgevoerd door bewoners van de wijk.

De plannen voor een beleeftuin, het plan Groen Nooitgedacht en de plannen voor ecologisch beheer van Groen Verband passen goed bij elkaar. De kunst zal zijn om in onderling overleg tot een ruimtelijke invulling te komen waar alle betrokken partijen zich in kunnen vinden.

In zo'n situatie is het belangrijk om de eigen ideeën duidelijk te verwoorden. Wij zien de volgende concrete resultaten voor ogen:

- * De aanleg van een aantal natuurlijke 'pleisterplaatsen' binnen de groenstructuur van de wijk, die gezamenlijk een beleeftuin vormen. Iedere plek heeft z'n eigen karakter.
- * Een deel is ingericht als ecologische zone en heeft de nadruk op biodiversiteit, bloemen en insecten. Een bijenhotel en een bewegroute (blotevoetenpad) maken onderdeel uit van dit deel van het plan.
- * Een ander deel heeft meer het karakter van een natuurspeelplaats met speel- en beweegtoestellen zoals een taludglijbaan, buitenfitness, muziek- en beweeginstrumenten.
- * De onderdelen zijn met elkaar verbonden door (gemaaide) looppaden. Zo ontstaat er een routing door dit deel van de wijk langs plekken waar iets te beleven valt.

Draagvlak in de wijk

Overleg tussen De Trans en wijkbewoners over dit plan heeft al vaker plaatsgevonden. Binnen De Trans is er behoefte aan plekken waar op een laagdrempelige manier met cliënten in de buitenlucht bewogen kan worden. Vanuit Stichting Vrienden van De Trans kwam de wens naar voren naar meer zitplaatsen c.q. bankjes op het terrein. Familieleden die een wandeling maken met een bewoner moeten vrij grote afstanden overbruggen voordat ergens gepauzeerd kan worden.

Bij de afdeling Beweging en bij de afdeling Dagbesteding van De Trans is er de wens voor een beleeftuin. Zij stimuleren cliënten om meer te bewegen in het dagelijks leven en zo gezondheidsklachten te voorkomen. Voor veel cliënten is het moeilijk om gezond bewegen in te passen in hun dagelijkse routine. Door ze in de directe omgeving meer

Figuur 16 Vanuit de cliëntenraad kwam de wens naar voren voor het plaatsen van meer bankjes
Foto: Peter Kruijt

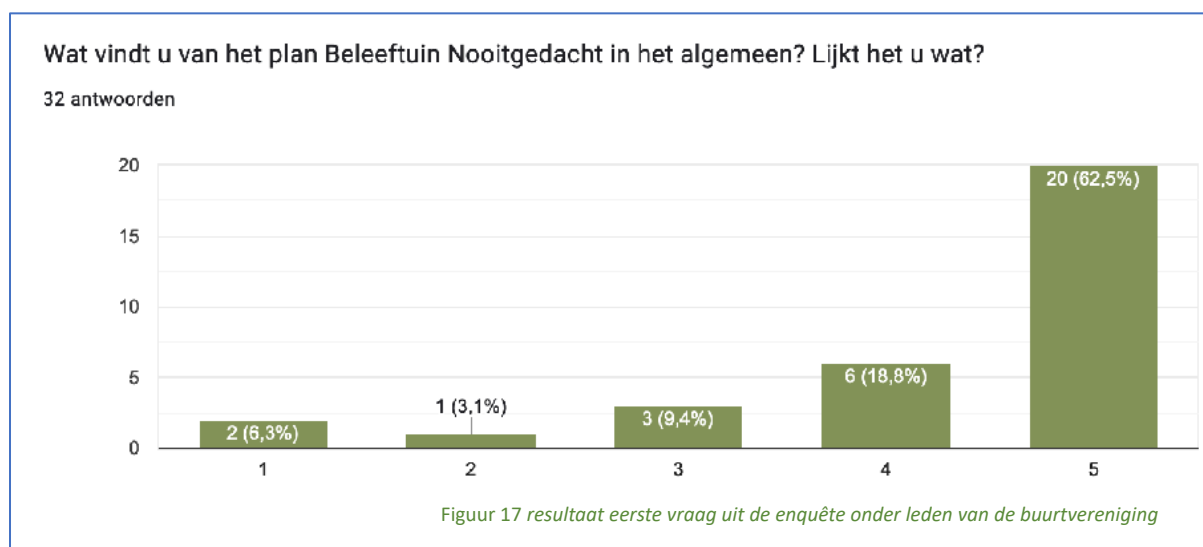
mogelijkheden te bieden en daarbij aan te sluiten met steeds terugkerende activiteiten vanuit bijvoorbeeld dagbesteding, gaat bewegen als het ware vanzelf. De Trans wil de beleefstuin om die reden graag dichtbij het hoofdgebouw positioneren, omdat activiteiten dan ook met minder personeel buiten kunnen worden georganiseerd. Activiteiten die normaal gesproken in de sportzaal of in de gemeenschapsruimte zijn, kunnen dan in de open lucht.

Om aan te kunnen sluiten bij bestaand beleid binnen De Trans en af te stemmen welke plannen ze zelf al hebben, is er een gesprek geweest met Eric Schaap (manager dagbesteding De Trans) en Gert-Jan de Haas (manager Expertisecentrum De Trans). Zij zien mogelijkheden om (een deel) van het (groen)onderhoud door dagbesteding te laten oppakken. Het plan sluit ook goed aan bij de beleidsdoelen van Stichting De Trans. Daarnaast is er contact geweest met De Houten Mal over de productie van onderdelen van de beleefstuin. Een eerste opdracht die door de Houten Mal zal worden uitgevoerd is het grote weefgetouw.

Om draagvlak te creëren bij cliënten (en medewerkers) zullen de plannen nog voorgelegd worden aan de cliëntenraad van De Trans. De cliëntenraad is al op de hoogte van de plannen gebracht en heeft daar enthousiast op gereageerd. De praktische uitwerking op details en een aantal concrete voorstellen zullen nog aan hen worden voorgelegd.

Onder de wijkbewoners zijn verschillende ideeën over de inrichting van het groen, maar gelukkig is er ook veel overlap. Vrijwel alle bewoners juichen meer wandelmogelijkheden en het verbinden van het groen in de wijk tot een parkachtige zone toe. De gemeente heeft samen met landschapsarchitect Erik Overdiep een uitgebreide inventarisatie gemaakt tijdens een aantal informatieavonden in 2021 waarop buurtbewoners hun wensen rondom de groene inrichting kenbaar maakten. Op basis van deze inventarisatie is door de landschapsarchitect een globaal plan voor de groeninrichting van de wijk gemaakt.¹³ De uitkomsten van de draagvlakinventarisatie leidden tot de concrete onderdelen van dit projectplan. Elementen die rechtstreeks uit de inventarisatie vanuit de wijk kwamen zijn: een wandelroute, pluk/botanische tuin, natuurspeelplaats, fruitbomen en eetbare planten en een ontmoetingsplek.

In het voorjaar van 2022 is er door middel van een enquête geïnventariseerd bij leden van de buurtvereniging wat ze van de plannen vinden. Uit de resultaten blijkt dat er veel draagvlak is voor de plannen die er nu liggen¹⁴. In onderstaande figuur is te zien dat er draagvlak is voor het plan. 32 respondenten (ongeveer een derde van de leden van de buurtvereniging) konden op een schaal van 1 tot 5 aangeven wat ze van de ideeën vonden en te zien is dat de meeste mensen het geweldig lijkt als deze plek er komt. Over de elementen van de Beleefstuin is het grootste deel van de respondenten

enthousiast, al zijn er wel verschillen. Zo werden het weefgetouw en de muziekinstrumenten iets

¹³ https://www.nooitgedachtrolde.nl/Nooitgedacht/Over_Nooitgedacht/Groeninrichting/Definitief_groeninrichtingsplan_geraadpleegd_op_23-04-2022

¹⁴ zie link op docs.google.com enquête draagvlak)

minder enthousiast ontvangen dan de speel- en beweegelementen en de bloementuin. Meerdere mensen noemen in de opmerkingen dat er behoefte is aan bankjes en aan iets dat ook geschikt is voor oudere mensen.

Uitwerking beleefstuin

De beleefstuin maakt onderdeel uit van het totale groeninrichtingsplan van de wijk Nooitgedacht. Omdat er ten aanzien van de beleefstuin meerdere wensen zijn, zullen die in verschillende fasen gerealiseerd worden. De invulling zal na overleg met de gemeente plaatsvinden op het terrein tegenover de gebouwen van De Trans aan De Dobbe en rond de naastgelegen ontmoetingsplaats. Met de eerste fase werd op 8 oktober gestart tijdens de eerste actiedag van Groen Verband. Bij de start zijn die dag de volgende elementen gerealiseerd: een houten draak, een bijenhotel, een insectenmuur, en een weefgetouw. Daar zullen bij een volgende actiedagen aan toegevoegd worden: een xylofoon, een bruggetje c.q. traploopconstructie, een taludglijbaan, stapstammen, fietsstoeltjes en een klauterparcours. Wanneer gaandeweg blijkt dat daar behoefte aan is zal een nieuw plan ontwikkeld worden voor de toevoeging van meer buitengymapparaten of een waterspeelplaats. Ook in een later stadium is de aanleg van een blote voetenpad gepland.

Houten draak

De eyecatcher van de ontmoetingsplek (naast de rode beuk) is de houten draak. Deze is gemaakt uit bomen uit de wijk die voor nieuwbouw moesten wijken. De stammen werden begin oktober door kunstenaar Jeroen Boersma van Boomzaagkunst getransformeerd tot een draak waar je overheen kunt lopen of op kunt zitten. Samen met de heuvel en de muziekinstrumenten vormt de draak het hart van de beleefstuin. Naast de draak zou een kleine zandspeelplaats met enkele zitelementen kunnen komen.

Figuur 18 en 19 Links: Boomstammen werden omgetoverd tot een houten draak. Rechts: Bijenhotel geleverd door Landschapsbeheer Drenthe
Foto:s Peter Kruijt

Bijenhotel

Landschapsbeheer Drenthe (LBD) leverde als bijdrage een bijenhotel dat door zorgboerderij Bij Prins gebouwd werd. Deze werd door bewoners op 8 oktober ter plekke geassembleerd en geplaatst. Een bijenhotel draagt bij aan de biodiversiteit in de wijk, heeft een educatieve functie en stimuleert de zintuigen (kijken, horen).

Figuur 20: Insectenmuur gebouwd uit restmaterialen
Foto: Peter Kruijt

Insectenmuur

Ook op 8 oktober werd een eerste deel van een insectenmuur gebouwd. Het ligt in de bedoeling om bij elke actiedag aansluitend of elders in de beleeftuin een nieuw stuk insectenmuur aan te leggen. In een insectenmuur kunnen verschillende insecten en andere organismen een onderkomen vinden. Zo'n element draagt daardoor bij aan het versterken van de lokale biodiversiteit. Een oproep aan wijkbewoners om overtollig bouw materiaal (van steen) aan te leveren, leverde voldoende materiaal op voor het bouwen van de eerste meters.

Weefgetouw

Figuur 21: Het weefgetouw voor bloemen en grassen werd gebouwd door de Houten Mal
Foto: Peter Kruijt

De Houten Mal maakte een weefgetouw voor de beleeftuin met boomstammen die door cliënten van De Trans (de bosgroep) geroid werden. Het weven van grassen, bloemen en takken in het weefgetouw stimuleert veel zintuigen. Er is rekening gehouden met de maat en de hoogte, zodat het getouw ook toegankelijk is voor rolstoelgebruikers en jonge kinderen. Het weefgetouw werd op de eerste actiedag door buurtbewoners geplaatst.

Muziekinstrumenten

Muziekinstrumenten stimuleren naast het gehoor, ook beweging, als de muziek zelf gemaakt wordt. Daarnaast werken zachte harmonische klanken stressverlagend. Een xylofoon of windgong zijn mooie voorbeelden van instrumenten die geschikt zijn om buiten te plaatsen. Stichting Vrienden Van De Trans wil wel een bijdrage leveren aan een eerste muziekinstrument. De muziekinstrumenten worden onderdeel van de ontmoetingsplek bij de heuvel en worden dicht bij de verharding geplaatst zodat ze rolstoeltoegankelijk zijn.

Figuur 22: voorbeeld van een muziekinstrument voor buiten: de xylofoon

Taludglijbaan

Het beklimmen van de wal die in de winter van 2021 werd opgeworpen als omlijsting van de ontmoetingsplek in het centrale deel van het park, is een prachtige manier om de wereld vanuit een ander perspectief te bekijken. Een heuvel stimuleert beweging, kan gebruikt worden om op te zitten, maar ook om vanaf te rennen. Of te glijden..... Een taludglijbaan mag eigenlijk niet ontbreken en zal veelvuldig door kinderen en cliënten gebruikt worden. Het staat buiten kijf dat een dergelijk element goed zal zijn voor de gezondheid (want eenmaal beneden, wil je

Figuur 23: De aarden wal in het centrale deel is een geschikte locatie voor een glijbaan.
Foto: Peter Kruijt

natuurlijk zo snel mogelijk weer naar boven).

Vanaf de reeds aanwezige wal kan een taludglijbaan worden geplaatst. Als dat niet past kan een nieuwe wal naast de bestaande opgeworpen worden voor de glijbaan.

Blotevoetenpad

Er worden avontuurlijke onderdelen toegevoegd aan de ontmoetingsplek die beweging stimuleren en geschikt zijn voor diverse doelgroepen. Kleine heuveltjes, stammen, diverse soorten ondergronden zoals houtsnippers, cacaodoppen, schelpjes, stammetjes en kiezels. Dit stimuleert naast de tastzin ook de proprioceptie, oftewel de oriëntatie in de ruimte. Leuk voor kinderen, maar ook heel goed op te nemen in het aanbod vanuit bewegingsagogie binnen De Trans. Er zijn gesprekken over de invulling van dit deel van de beleefstuin zodat de elementen goed bruikbaar zijn binnen de programma's voor cliënten van De Trans. De afdeling dagbesteding van De Trans kan een rol krijgen in het onderhoud van deze elementen. Te denken valt aan grasmaaien rondom of afval rapen. De manager dagbesteding Eric Schaap ziet hier wel mogelijkheden voor die verder verkend gaan worden.

Figuur 24: Voorbeeld blotevoetenpad
Foto: Josien Buiten

Invulling centrale gebied

Het centrale deel van de wijk tussen Stroetenweg en de Dobben leent zich uitstekend voor de ruimtelijke inpassing van de beleefstuin. De gemeente Aa en Hunze richt op basis van het plan van Erik Overdiep delen van het terrein verder in met kleurrijke borders en meer paadjes van halfverharding. Vanuit de werkgroep Groen Verband worden samen met Landschapsbeheer Drenthe plannen ontwikkeld om het ruige terrein met een extensief maai beleid te gaan beheren en verder in te richten met inheemse heesters, zaaigoed en. Er ontstaat dan een meer parkachtig deel, waar ook de speelplaats onderdeel van uitmaakt, en een natuurlijker deel, waar paden doorheen lopen en waarlangs losse elementen van de beleefstuin geplaatst worden.

Figuur 25: De plek tussen de gebouwen van De Trans en de nieuwbouw heeft veel potentie voor de realisatie van de plannen.
Foto: Peter Kruijt

Realisatie eerste fase

In dit projectplan gaan we in op de eerste fase van de ontwikkeling van de beleefstuin. Voor de realisatie zal deels externe financiering gevonden moeten worden. Speeltoestellen moeten gecertificeerd zijn daardoor te kostbaar om zonder externe financiering aan te schaffen. Het streven is en blijft om zoveel mogelijk elementen zelf te realiseren, dan wel door middel van bijdragen in natura van derde partijen. Gaandeweg zal daar een weg in gevonden worden. Mensen uit de wijk kunnen meehelpen met de aanleg tijdens landelijke acties zoals NL Doet. De dagbesteding van De Trans (zoals De Houten Mal) kunnen producten voor de beleefstuin maken. Vanuit de gemeente wordt ondersteuning gevraagd in de vorm van de inzet van materieel voor bijvoorbeeld grondverzet bij de aanleg van onderdelen van het beleefpad.

Er zijn inmiddels voor het gebied meerdere ruimtelijke plannen ontwikkeld. Zo maakten enkele wijkbewoners en de afdeling beweging van De Trans een uitwerking van de eerste ideeën op padlet.com.¹⁵ Deze ruimtelijke uitwerking van zes elementen is inmiddels achterhaald. In dezelfde periode dat ideeën voor de beleefstuin ontwikkeld werden maakte landschapsarchitect Erik Overdiep na drie consultatierondes een plan Groene Inrichting Nooitgedacht. Dat plan is deels verwerkt in het bestekplan 2023 van de gemeente Aa en Hunze.

Figuur 26: 4 februari 2022 wethouder Heijerman plant een rode beuk op de nieuwe ontmoetingsplek.
Bron: schakel.info

Een fysieke invulling die alle plannen gemeen hebben is de aanleg van een centraal in de wijk gelegen ontmoetingsplek. Begin februari 2022 werd al zo'n plek vormgegeven door het opwerpen van een talud, in de vorm van een halve cirkel, waarin een rode beuk geplant werd.

Op 8 oktober startte Groen Verband met de invulling van de eerste fase van de beleefstuin nabij deze ontmoetingsplek. Een aantal boomstammen die daar al enige tijd neergelegd waren voor een toekomstige bestemming, kregen die bij deze gelegenheid. Kettingzaagkunstenaar Jeroen Boersma toverde de stammen om tot een houten draak. Tevens werd een door Landschapsbeheer Drenthe geschonken bijenhôtel geplaatst, evenals een door de Houten Mal gemaakt weefgetouw voor bloemen en planten. Beide objecten zijn zo geplaatst dat zij ook voor rolstoelgebruikers toegankelijk zijn. Tot slot werd, met gebruik van door wijkbewoners geleverd stenige bouwmaterialen een insectenmuur gebouwd.

Figuur 27: 11 oktober 2022 Jeroen Boersma zaagt een houten draak.
Foto: Peter Kruijt

¹⁵ link naar de uitwerking op padlet.co <https://padlet.com/buiterjosien/nxhckv4bwgq1nnzt>

Figuur 28 Met de klok mee: conceptplan Groene Inrichting Nooitgedacht (nov 21); ruimtelijke uitwerking beleeftuin door bewoners (jun 22); uitsnede bestekplan 2023; eerste invulling door Groen Verband (okt 22).

De verdere groeninrichting van de wijk is nog niet definitief. Dat geldt zonder meer voor het centrale deel. Met alle plannen op tafel is het nu tijd om daar in onderling overleg vorm aan te geven. Om voormalig wethouder Heijerman aan te halen: "Er liggen verschillende dingen op tafel, maar (ook) dat gaat eerst in overleg met de bewoners van de wijk."¹⁶ Wat Groen Verband betreft kan dat overleg niet snel genoeg beginnen.

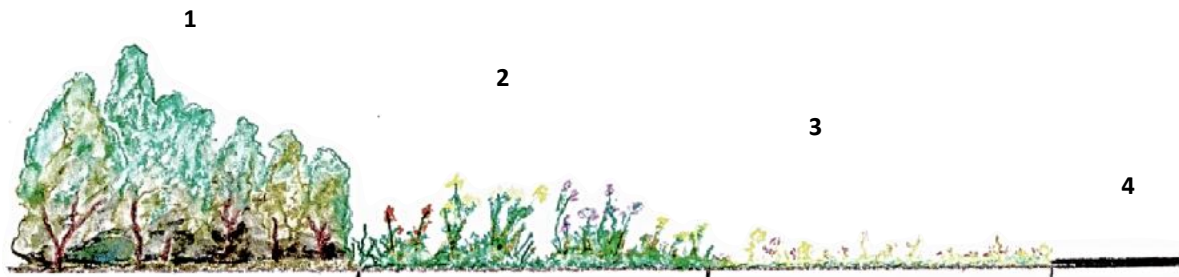

Figuur 29: Plangebied uitgangssituatie november 2022

¹⁶ Bron: De Schakel 4 februari 2022

5 Planontwikkeling ecologisch beheer

De wijk Nooitgedacht moet er één worden waarin ruimte is voor zowel mens als natuur. Een wijk ook waar aandacht is voor de biodiversiteit van de wijk én voor de diversiteit van haar inwoners. Biodiversiteit, sociaal- en maatschappelijke betrokkenheid zijn kernbegrippen die hierbij passen. Ecologisch beheer is hét instrument om aan dit geheel vorm te geven.

Figuur 30: Streefbeeld ecologisch bermbeheer

Met ecologisch bermbeheer is al veel ervaring opgedaan. Kennis en ervaring waar wij dankbaar gebruik van maken. Daar waar het door Groen Verband uitgevoerde beheer bestaande bermen betreft ziet het er als het volgt uit. Struwelen (1) bestaan op de plaatsen waar Groen Verband beheer uit wil gaan voeren met name uit eiken, vlier, kornoelje, hazelaar en kardinaalsmuts. Deze zijn en blijven in beheer bij de gemeente Aa en Hunze. Daar waar gekapt of gesnoeid wordt zal dit altijd in overleg plaatsvinden.

In de ruigtezones (2) staan idealiter vooral tweejarige planten die passen bij de lokale flora. Op sommige plaatsen hebben deze zones te lijden gehad van (zwaar) bouwverkeer. Op die plekken zal bij aanvang vastgereden grond losgemaakt moeten worden. Ook zou waar nodig grond uit de omgeving aangevoerd kunnen worden. Zulke grond bevat (lokale) zaden die na de eerste werkzaamheden kunnen ontkiemen. Eenmalig een zaadmengsel inbrengen is alleen wenselijk wanneer dit bijdraagt aan het bespoedigen van het herstel van de plaatselijke soortenrijkdom. Een andere optie is om eerst twee tot drie jaar te monitoren hoe deze plekken zich ontwikkelen. Een spontane ontwikkeling kan heel goed bestendiger zijn dan het inbrengen van gebiedsvreemde zaden. In het beheer in de volgende jaren zal er een maal per 2 tot 3 jaar gemaaid worden. Maaisels blijven enige dagen ter plekke rusten zodat zaad kan uitvallen en insecten (en andere organismen) kunnen uittreden. Maaisels zullen door Groen Verband verzameld worden om af te voeren, dan wel lokale verwerking in broeihopen.

De bloemrijke bermen (3) worden in het najaar ingezaaid met een graslandmengsel van wilde planten dat past bij de Drentse zandgronden. Dit zaadmengsel wordt gemengd met 20% akkermengsel om al in het eerste jaar wat kleur te krijgen. Akkermengsels geven snel veel resultaat, maar vragen meer onderhoud. Daarom wordt gekozen voor een beperkte bijmenging. Het maaien van de bermen gebeurt één tot tweemaal per jaar met een vingermaaier. Maaisels blijven enige dagen ter plekke rusten zodat zaad kan uitvallen en insecten (en andere organismen) kunnen uittreden. Ook deze maaisels zullen door Groen Verband verzameld worden om af te voeren, dan wel plaatselijk te verwerken in broeihopen. Zo blijft organisch materiaal inde wijk en ontstaan nestgelegenheden voor amfibieën en reptielen.

Voor de wegen (4) geldt dat het onderhoud tenminste voldoet aan de vereisten zoals neergelegd in de Verkeerswet.

Groene en blauwe verbindingen

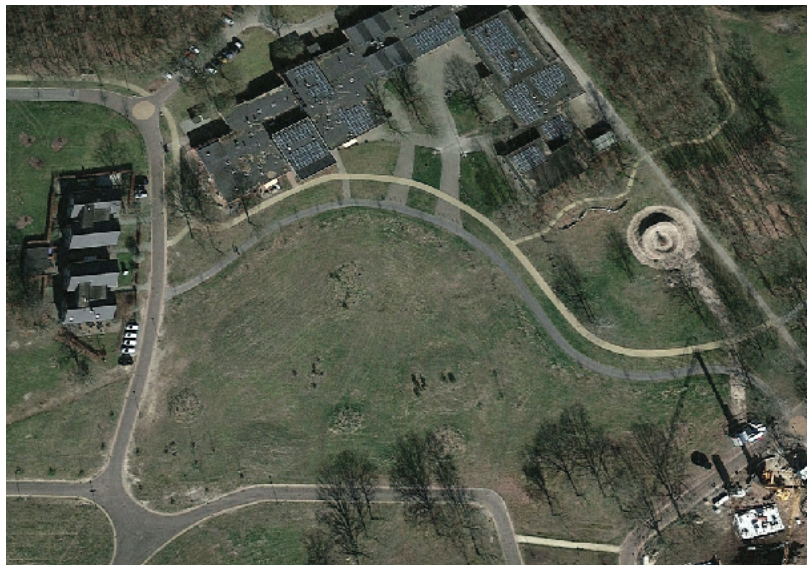
Groen Verband streeft zoals gezegd naar het maken van verbindingen. In het kader van het ecologische beheer gaat het dan om groene en blauwe verbindingen. Voor het ontwikkelen van de eerste verbindingen is gekozen voor het terrein dat ruwweg ten noorden van de Stroetenweg en De Dobbe ligt. Dit is een groot open terrein waar door middel van beplanting en het aanbrengen van reliëf lange zichtlijnen zijn aangebracht. Een impressie daarvan wordt hier onder aangegeven.

De groene en blauwe verbindingen zullen worden aangebracht rondom de elementen van de Beleeftuin. Zij volgen zoveel mogelijk de bestaande contouren. Zo wordt voorkomen dat er veel grondverzet nodig is en blijven de zichtlijnen die in een eerder stadium aangebracht zijn intact. De vegetatie die hier reeds aanwezig is biedt bovendien mogelijkheden om deze middels ecologisch beheer en bijzaaien te ontwikkelen in de richting van het beeld dat ons voor ogen staat.

Door de aanwezigheid van het reliëf en van leem in de ondergrond zijn gradiënten aanwezig die bevordelijk zijn voor verschillende planten- en diersoorten.

De groene verbindingen bestaan idealiter uit een compacte vorm van het boven beschreven streefbeeld voor bermbeheer. Het verschil met dat beeld is dat de stroken smaller zijn en het struweel uit dichte hagen van inheemse heesters zoals meidoorn, sleedoorn, veldesdoorn etc. bestaat (zie figuur 24). De ruigtes en bloemrijke delen lopen hier meer in elkaar over. Groene verbindingen zorgen

Figuur 31:
Groene en blauwe
verbindingen die aangelegd
gaan worden volgen zoveel
mogelijk de bestaande
contouren

ervoor dat (kleine organismen) zich in het gebied veilig verplaatsen kunnen. De hagen die de verbindingen structuur geven liggen altijd georiënteerd op de zon. Zo ontstaan aan de zuidzijde warme gebiedjes die een geschikt habitat voor bijvoorbeeld hagedissen en zandbijen vormen. De groene lijnen volgen de bestaande contouren (hoogtes) in het veld. Zij versterken zo de zichtlijnen.

Figuur 32:
Groene en blauwe verbindingen in doorsnee

Ook wordt zo optimaal gebruik gemaakt van de effecten die hoogteverschillen op de flora en fauna hebben.

De blauwe verbindingen zijn zogeheten wadi's. Zij volgen eveneens de bestaande contouren in het terrein. Hun primaire doel is om in periode van hevige regenval zoveel mogelijk hemelwater in het gebied vast te houden. Door deze functie dragen blauwe verbindingen er aan bij dat de scherpe kantjes van periodes van extreme droogtes gehaald worden. Door klimaatverandering zullen wij zulke extremen vaker gaan beleven. Door de aanwezigheid van Wadi's wordt de wijk als geheel een stukje meer toekomstbestendig. Niet onbelangrijk in ons streven is juist dat wadi's ook onderdak en veilig routes voor amfibieën en andere bewoners van oeverzones bieden. Vanwege de gewenste vernatting zal voor het realiseren van de blauwe verbindingen enig graafwerk verricht moeten worden.

Via Janine Knol (voormalig coördinator Dorpen Gemeente Aa en Hunze) hebben Groen Verband en Landschapsbeheer Drenthe de beschikking gekregen over de bestektekeningen (figuur 14) waarop het beoogde maaibeheer van de gemeente staat aangegeven. Aan de hand van dit bestek zijn enkele ideeën besproken met o.a. Peter Kruijt en Josien Buiten van Groen Verband en Marye Veenstra en Thijs Blom van Landschapsbeheer Drenthe.

De lichtgroene delen gaan door de gemeente als 'gazon' beheerd worden. Dat betekent een intensief maaibeheer. De lichte bolletjes rond de getallen 1 t/m 6 gaan door de gemeente volgens dit bestek beheerd worden als 'bloemrijk grasland', en zullen in het seizoen 1 à 2 keer per maand gemaaid worden.

Josien Buiten was vanaf het begin betrokken bij het ontwerp en onderhoud van het Beleefpad, dat in het hart van de wijk ligt. Zij heeft nu een plan ontwikkeld voor een beleefstuin in en voor de wijk waarbij er ruimte is voor natuur en de prikkeling van zintuigen. De beleefstuin moet toegankelijk zijn voor alle mensen: kinderen, volwassenen, ouderen en mensen met een beperking. In verband met dat laatste is De Trans nauw betrokken bij de nadere invulling van de Beleefstuin.

Figuur 33: bestektekening maaibeheer gemeente Aa en Hunze (met vermelding van elementen van de Beleefstuin)

Bloemrijke bermen

Naast het beheer op het grote veld wil Groen Verband een aanvang maken met de aanleg en het beheer van bloemrijke bermen in de wijk. Die bermen grenzen vrijwel altijd aan de tuinen van wijkbewoners. Idealiter zijn er altijd omwonenden die het streven naar een bloemrijke beheer door ecologisch beheer actief willen ondersteunen. We willen steeds voetjes aan de grond en groene vingers in de buurt hebben.

Bij het schrijven van dit plan is er nog geen overleg met de gemeente geweest over de exacte invulling van de plannen. Onderstaande schets is dan ook vooral een aanzet die dient om de dialoog over de concrete uitwerking aan te gaan.

Het beheer begint met het gereed maken van de bermen en het inzaaien. Dat laatste zal telkens in de herfst plaatsvinden. Bloemrijke bermen hebben altijd een paar seizoenen nodig om in een evenwicht te komen dat past bij die specifieke locatie. Door de bank genomen wordt het streefbeeld 3 tot 4 jaar na het in beheer nemen gerealiseerd.

Belangrijk is dat een berm die eenmaal in beheer is genomen niet door zwaar wegverkeer beschadigd kan worden. Doordat er nog steeds nieuwbouw gepleegd wordt, vallen een aantal straten in de periode tot eind 2023 af.

Vanuit die gedachtegang is de idee om te starten met twee bermen. Daar kunnen we laten zien hoe ecologisch beheer in Nooitgedacht werkt en ook dát het werkt. Naarmate de tijd vordert kan de buurt beter zien wat het resultaat is, zal op meer plekken de huizenbouw voltooid zijn en kunnen meer voetjes aan de grond en groene vingers gevonden worden. Groen Verband kan door die ontwikkeling een organische groei doormaken, waarbij in de nabije toekomst nog een aantal bermen in beheer genomen zullen kunnen worden.

In onderstaande figuur is ingetekend waar Groen Verband in 2022 van start gaat. Het gaat om twee bermen en twee naast elkaar gelegen percelen tussen de Stroetenweg en de Dobbe en het deel aan de oostzijde van de Dobbe waar elementen van de Beleeftuin gepland zijn.

De bermen bevinden zich aan weerszijden van de Brinklaan van de Veldweg tot aan de Broeder Sylvesterlaan en aan de oostzijde van de Germondylaan van de Sint Josephlaan tot aan de bocht voor de Struiklaan. Wat betreft de Brinklaan zijn er ook plannen vanuit de gemeente voor het inplanten met inheemse bomen en struiken op een deel van de berm. Welk deel van de berm hier uiteindelijk ingezaaid zal worden zal worden afgestemd met de gemeente en de aanwonenden.

Tot slot hebben bewoners aan de Broeder Sylvesterlaan contact gezocht met Groen Verband om te kijken of er ook in hun straat mogelijkheden liggen.

Figuur 34: Eerste schets beheergebieden Groen Verband

Figuur 35 en 36: De bermen van Germondylaan (boven) en Veldlaan (rechts) zijn mooie locaties om als eerste bloemrijk te maken.
Foto's: Peter Kruijt

Maaibeheer

Gericht maaibeheer zorgt er voor dat de biodiversiteit vanuit de onderkant van de voedselpiramide wordt versterkt. Zo wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan het verhogen van de biodiversiteit. Het maaien moet altijd gefaseerd worden uitgevoerd en het maaisel moet worden afgevoerd. Door de fasering blijven er altijd delen staan waar vlinders en bijen kunnen foerageren en waar zij en andere insecten beschutting kunnen vinden. Door

Figuur 37: Maaien moet altijd gefaseerd uitgevoerd worden.
Bron: Vlinderstichting

maaisel af te voeren kunnen de bermen en graslanden verschrallen. Daarmee kan de soortenrijkdom in bermen die door vermesting en slecht maaibeheer soortenarm zijn geworden, weer herstellen. Goed maaibeheer is flexibel en wordt afgestemd op de weersomstandigheden. Als er al gemaaid wordt in het voorjaar, dan doe je dat na een koud voorjaar later, dan in een jaar dat alles vroeg op gang komt. In het najaar wordt gemaaid wanneer er geen bloeiende planten meer aanwezig zijn.

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is uit den boze. Sterker nog, na het maaien blijft maaisel altijd een paar dagen liggen, zodat insecten en andere organismen eruit kunnen ontsnappen naar de ondergrond. Belangrijk voor ons streven is ook dat de effecten van de genomen maatregelen op flora en fauna gemonitord worden. Dat betreft overigens niet alleen de toegenomen biodiversiteit. Wij zijn er van overtuigd dat goed ecologisch beheer op termijn van enkele jaren ook de kosten van het onderhoud zal verlagen. Meer kwaliteit voor minder geld: wie wil dat niet?

Wanneer er machinaal gemaaid wordt, moet dat door vakmensen uitgevoerd worden. Bij voorkeur gebeurt dit door mensen die geleerd hebben met 'de ecologische bril' naar hun eigen werk te kijken. Groen Verband wil omwonenden wel betrekken bij het maaibeheer. Dat

komt immers de betrokkenheid ten goede. Het maaien in het kader van klein onderhoud rond elementen met bosmaaier en/of zeis kan door omwonenden uitgevoerd worden. Ook bij het verzamelen en afvoeren van maaisel kunnen omwonenden betrokken worden. Zeker wanneer het maaisel in het gebied een toepassing krijgt in broeihopen, ligt hier een mooie gelegenheid om daar op een gezamenlijke actiedag mee aan de slag te gaan. Meten is weten. Voor al onze inspanningen geldt dat we naar alle betrokken partijen willen laten zien of het helpt. Of nee, dát het helpt. Voorwaarde is dan wel dat er op gezette tijden door meerdere mensen met 'kundige ogen' naar de resultaten wordt gekeken. Die 'kunde' kan georganiseerd worden. In Drenthe zijn daar al mooie voorbeelden van zoals, 'Mijn berm bloeit' en 'Berm Scouts ~Drenthe'. Bij deze projecten worden bewoners uitgenodigd om in korte workshops de 'nectarindex' als onderzoeksmethode te leren hanteren. Met die kennis gaan bewoners gezamenlijk op op pad om de potentie van ecologisch beheerde bermen in

Figuur 38: Heel Drenthe Zoemt, de leus van
Project Berm Scouts
Bron: wfdrenthe.nl

kaart te brengen. Leerzaam en een fijne manier om samen in de eigen woonomgeving actief te zijn. Groen Verband zoekt naar een manier om bij dit soort initiatieven aan te haken.

6 Financiering

Werving fondsen en middelen

Om Groen Verband tot stand te brengen en de Beleeftuin te realiseren en in stand te houden willen we als buurt zo veel mogelijk zelf de handen uit de mouwen steken. De aanleg van speelelementen, het bijenhotel en een insectenmuur bijvoorbeeld kunnen we goed in eigen beheer uitvoeren. We noemen dat het mobiliseren van handjes in de wijk.

Voor de aanschaf van en plaatsing van speel- en muziektuistellen en het laten uitvoeren van werkzaamheden zal externe financiering gezocht worden.

Ook is het mogelijk dat derde partijen, zoals de gemeente Aa en Hunze en de Trans, werkzaamheden in het kader van de aanleg van de Beleeftuin, de bloemrijke bermen en de groene en blauwe verbindingen om niet uitvoeren.

Onderstaand zijn een aantal fondsen die een bijdrage kunnen leveren opgesomd:

Kern Met Pit, Stichting Vrienden van de Trans, Sportbeweegakkoord,

VSB fonds, Triodos foundation, Prins Bernhard Cultuurfonds, Provincie Drenthe.

Gaandeweg zal onderzocht worden welke fondsen voor welke bestedingen aangeschreven zullen gaan worden. Tot op heden zijn er contacten met Kern met Pit voor de kosten van het maken van een Houten Draak door een kettingzaagkunstenaar en de bouw van een Xylofoon door de houtgroep van de Trans, waar de Vrienden van de Trans een bijdrage voor kan geven.

Een eerste uitwerking daarvan staat hieronder. Het zijn fondsen en partijen die op enig tijdstip gevraagd zal gaan worden om een bijdrage te leveren.

Landschapsbeheer Drenthe
Gemeente Aa en Hunze, Leefbaarheidsfonds
Kern Met Pit
Stichting Vrienden van De Trans
Sportbeweegakkoord
Postcodeloterij Buurtfonds
Fonds Gehandicaptensport
VSB fonds
Triodos foundation
Prins Bernhard Cultuurfonds
Provincie Drenthe
Provincie Drenthe
Gemeente Aa en Hunze
Gebiedsfonds Drentsche Aa
IVN Aa en Hunze
De wijkbewoners
Univé Buurtfonds
Jantje Beton
Rabo
De Trans

Advisering, diverse ondersteuning
Houten Draak
Buurtwerkdagen
Muziekinstrument: xylofoon
Aanvraag verstuurd
wordt onderzocht
Buitengymattributen
wordt onderzocht
wordt onderzocht
bijv. Natuureducatief initiatief
Groene bewonersinitiatieven
Wijk-buurt-dorp initiatieven
grondverzet, leveren hout en restmaterialen
nog te onderzoeken
hulp bij monitoring
helpende handjes
nog te onderzoeken
nog te onderzoeken
Specifiek doel
onderhoud beleeftuin, bloemrijke bermen,
bouw bijenhotel, banken, weefgetouw

Figuur 39: Fondsenwerving want het geld ligt niet op straat

Begrotingen

Groen Verband Fase I 2022-2023

Onderdeel	Kosten	Gewenste Financiering	Dekking
Projectplan/ontwikkeling deelplan Beleeftuin*	€ 2.000	Groen Verband, De Trans, Landschapsbeheer Drenthe (LBD)	€ 2.000
Uitvoering projectdag 8 oktober 2022	€ 125	KNHM foundation bijdrage Rondje met Pit	€ 125
Insectenmuur I	p.m.	Groen Verband	p.m.
Houten draak	€ 1.000	Gemeente Aa en Hunze, klein leefbaarheidsfonds	€ 1.000
Xylofoon	€ 4.000	Stichting Vrienden van De Trans	€ 3.000
Xylofoon		Kern Met Pit KNHM Foundation	€ 1.000
Weefraam	€ 200	De Trans, Houten Mal	€ 200
Bloembollen	€ 100	Provincie Drenthe	€ 100
Bijenhotel	€ 200	LBD	€ 200
Bruggetje (Nijha)**	€ 4.000	Sportakkoord Gemeente Aa en Hunze	-€ 4.000
Fietsbank of stoeltjes**	€ 4.000	Sportakkoord Gemeente Aa en Hunze	-€ 4.000
Klauterparcours**	€ 2.000	Sportakkoord Gemeente Aa en Hunze	-€ 2.000
		Aanvraag Sportakkoord	-€ 10.000
Totaal kosten	-€ 17.725	Totaal reeds toegezegd	-€ 7.725

*: bijdrage in natura/bijdrage in projecturen

** : aangevraagd november 2022

Groen Verband Fase II 2023-2024

Onderdeel	Kosten	Bijdrage van	Financierin
Planontwikkeling*	€ 1.500	Groen Verband, De Trans, Landschapsbeheer Drenthe	€ 1.500
Website**	€ 1.200	wel.com	€ 1.200
Actiedagen 2023	€ 1.500	Fonds gezocht	€ 1.500
Insectenmuur II	p.m.	Groen Verband	p.m.
Zitbankjes (materialen)	p.m.	De Houten Mal	p.m.
Muziekinstrument: Windgong	€ 1.000	St. Vrienden van de Trans	€ 1.000
Muziekinstrumenten (overig)	€ 3.500	Fonds gezocht	€ 3.500
Spelelementen (overig)	€ 3.500	Fonds gezocht	€ 3.500
Weefraam	€ 200	De Trans, Houten Mal	€ 200
Stapstammen	€ 200	De Trans, Tuinhuis	€ 200
Zitbankjes (materialen)	p.m.	De Houten Mal	p.m.
Grondverzet Beleeftuin	p.m.	Gemeente Aa en Hunze	p.m.
Beleeftuin pootgoed	€ 2.000	Provinciaal Fonds	€ 2.000
Beleeftuin onderhoud	p.m.	Gemeente Aa en Hunze	p.m.
Pad beleeftuin aanleg	€ 2.000	Gemeente Aa en Hunze	€ 2.000
Pad beleeftuin onderhoud	p.m.	Groen Verband, de Trans, LBD	p.m.
Blote voetenpad aanleg	€ 1.000	Fonds gezocht	€ 1.000
Blote voetenpad materialen	p.m.	Groen Verband	p.m.
Bloemrijke bermen aanleg	p.m.	Gemeente Aa en Hunze	p.m.
Bloemrijke bermen onderhoud	p.m.	Groen Verband, LBD, de Trans	p.m.
Zaaigoed	p.m.	LBD (Prov. Drenthe)	p.m.
Totaal kosten	€ 17.600	Totaal financiering gezocht	€ 17.600

7 Planning

In het startjaar 2022 nemen wij ons voor een kick-off meeting te organiseren waar geïnteresseerde wijkbewoners kennis kunnen nemen van de plannen van Groen Verband en van de mogelijkheden om daar zelf een bijdrage aan te leveren. In 2023 willen wij naast de reguliere acties (maaien en harken) tenminste drie verschillende themadagen organiseren. Hieronder zijn drie mogelijke themadagen aangegeven:

1. Bijzondere bomen in het zonnetje. Kruisverbanden maken door snoeihout te gebruiken voor houtrillen en of bijenhôtels
2. Bermen als groene verbindingen. De opzet een verbinding naar andere groene acties te maken, door bijvoorbeeld maaisel te gebruiken voor het opzetten van broeihopen
3. Geen brug te ver voor de Eekhoorn. Letterlijk een verbinding maken voor eekhoorns, maar ook van monitoring een natuureducatief project maken

Bij alle boven beschreven activiteiten wordt aansluiting bezocht bij de ontwikkeling van het Beleefpad. Vanaf 2024 zullen nog andere acties opgestart worden zoals bijvoorbeeld 'Hagen als groene verbinding', 'Regenwater leren waarderen', etc.

Nationale tel- en themadagen van 'groene organisaties' zullen gebruikt worden om op aan te haken. In alle gevallen kan daarbij van materiaal gebruik gemaakt worden dat door die organisaties ontwikkeld is. In sommige gevallen zijn daarbij ook financiële middelen voor Groen Verband beschikbaar. Te denken valt aan de volgende themadagen:

- Natuurwerkdagen
- NL Doet
- Nederland Schoon
- Paddentrek reddingsactie
- Vlinder- wintervogeltuin- en andere tellingen
-

Een eerste meerjarenplanning wordt hieronder gegeven.

Najaar 2022

- * Werving helpers eerste actiedag
- * Persbericht 8 oktober versturen
- * Projectplan Groen Verband en Beleef tuin gereed
- * Uitvoering drakenkop houtzaagkunstenaar
- * Ontwikkeling logo
- * Werving kernploegleden en fans
- * Opzetten Whatsapp groep
- * 1 oktober renoveren beleefkastjes
- * 8 oktober 2022 Burendag in het kader van Rondje Met Pit
 - Start aanleggen beleefpad
 - Neerzetten Weefgetouw
 - Planten heesters en vaste planten
 - Bijenhôtel maken
 - Planten van boerencrocussen
- * Opzetten eerste sociale media kanaal (Instagram?)
- * Aanvraag doen NL Doet 2023
- * Aanvragen voorbereiden/selecteren: Prins Bernard Fonds, Provincie Drenthe, Oranje Fonds, VSB fonds
- * Aanplant en inrichting Beleef tuin
- * Inzaaien bermen Germondylaan

Winter 2022/23

- * Plaatsen muziekinstrumenten

- * Plaatsen onderdelen beleefpad
- * www.groenverband.nl in de lucht

Voorjaar 2023

- * Plan maken voor berm Brinklaan
- * (Mogelijke) oprichting rechtsvorm Groen Verband
- * Lancering De Groene Verbandpost -digitaal kwartaalblad van Groen Verband
- * 11 maart 2023 NL Doet
- * 7 april Kinderactiviteit: wat zoemt er in Nooitgedacht?

Zomer 2023

- * Maaien bermen Germondylaan en Brinklaan
- * Harken maaisel en maken van broeihopen
- * 21 juni verschijnen zomereditie De Groene Verbandpost
- * Kinderzomeractiviteit

Herfst 2023

- * Uitvoering plan berm Brinklaan
- * 1 september verschijnen herfsteditie De Groene Verbandpost
- * Kinderherfstactiviteit
- * 7 oktober 2023 Burendag

Winter 2023/234

- * 21 december verschijnen wintereditie De Groene Verbandpost

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
2022												
2023												
2024												

Samenvatting

De nieuwe wijk Nooitgedacht onder Rolde kwam eerder in het nieuws vanwege de huizenbouw en protesten tegen bomenkap. Nu het eind van de nieuwbouw in zicht komt heeft een groep wijkbewoners zich verzameld in een bewonersinitiatief dat het groen in de wijk wil versterken: Groen Verband.

Groen verbindt

Met dit bewonersinitiatief wil de biodiversiteit in de wijk versterken. Daarvoor worden activiteiten voor en door bewoners georganiseerd. Er ligt een plan om bermen bloemrijk te maken en om groene verbindingen van hagen en blauwe verbindingen van natte zones aan te leggen. Die verbindingen moeten er voor zorgen dat de natuur in de wijk een stevige oppepper krijgt. Het ecologische beheer van de verbindingen wordt door bewoners uitgevoerd. Goed voor een natuurrijke woonomgeving en ook goed voor de sociale banden in de wijk.

Groen is gezond

Het initiatief richt zich op alle bewoners van de wijk. Dat betekent dat nadrukkelijk de samenwerking met de Trans wordt gezocht. Activiteiten die vanuit Groen Verband worden geïnitieerd kunnen goed aansluiten bij de dagbestedingsprogramma's van cliënten van de Trans. Centraal in de wijk gelegen wordt de tuin in fasen gevuld met spel- en sportelementen waar alle bewoners van de wijk gebruik van kunnen maken. Voor het onderhoud van de Beleeftuin tekenen Groen Verband en Stichting de Trans.

Biodiversiteit

Het is belangrijk om de biodiversiteit in de wijk zichtbaar te maken. Belangrijker dan aan te wijzen wat er allemaal ontbreekt vinden wij het om te laten zien wat er beter kan. Door medebewoners te betrekken en een rol te geven bij het vergroten van de biodiversiteit, denken wij dat de zorg om en het respect voor de natuur in de wijk verankerd kan worden. Naast het ecologisch beheer van bermen en de Beleeftuin zal Groen Verband natuureducatieve activiteiten ontwikkelen die meehelpen de betrokkenheid te vergroten.

Beleeftuin

In het centrale deel van de wijk wordt een Beleeftuin vormgegeven, die geheel in het teken van *bewegen & beleven* staat. Onderzoek heeft aangetoond dat een groene omgeving en de mogelijkheden om daarin actief te verblijven (sport, spel en beleving) een gunstige invloed op de gezondheid en het welzijn heeft. De Beleeftuin gaat voor jong en oud deze mogelijkheden bieden. In overleg met de Trans wordt gekeken welke elementen in zo'n Beleeftuin mogelijkheden bieden om ook voor motorisch of sensorische beperkte cliënten heilzaam gebruik van de beleeftuin te bieden. We zien de volgende concrete resultaten voor ogen:

- * De aanleg van een aantal natuurlijke 'pleisterplaatsen' binnen de groenstructuur van de wijk, die gezamenlijk een beleeftuin vormen. Iedere plek heeft z'n eigen karakter.
- * Een deel is ingericht als ecologische zone en heeft de nadruk op biodiversiteit, bloemen en insecten. Een bijenhotel en een beweegroute (blotevoetenpad) maken onderdeel uit van dit deel van het plan.
- * Een deel heeft het karakter van een natuurspeelplaats inclusief enkele speel- en beweegtoestellen zoals een taludglijbaan, buitenfitness, muziek- en beweeginstrumenten, maar ook zogeheten 'loose parts'.
- * Deze delen zijn met elkaar verbonden door losse elementen zoals bankjes, een bijenhotel, zodat er een routing door het park ontstaat van plekken waar iets te beleven valt.

Ecologisch beheer

Met ecologisch bermbeheer is al veel ervaring opgedaan. Kennis en ervaring waar wij dankbaar gebruik van maken. Daarvoor is ondersteuning gezocht en gevonden bij het Streekbeheer van Landschapsbeheer Drenthe (LBD). Voor het beheer van de bermen, en van de aan te leggen groene en blauwe verbindingen in het centrale van de wijk zijn streefbeeldens ontwikkeld. Bij het ontwerp van

op deze streefbeelden aansluitende inrichtingsplannen wordt ondersteuning gegeven door LBD en wordt overleg gezocht met de gemeente, de Trans en betrokken bewoners.

De organisatie

Uit verschillende mogelijke boegbeelden is na rijp beraad gekozen voor de groene specht als beeldmerk voor Groen Verband. Het beeldmerk en de website groenverband.nl zijn op dit moment klaar voor gebruik. Sociale mediakanalen voor de interne en externe communicatie worden eind 2022 ontwikkeld.

Groen Verband wordt in drie 'cirkels' georganiseerd:

Bestuur (minimaal 3, maximaal 5 personen): schrijft minimaal éénmaal per jaar een algemene vergadering uit; werft fondsen, onderhoudt externe contacten, legt financiële verantwoordelijkheid af.

Kernploeg (3 tot max 10 personen): is actief betrokken bij het geregeld (4x per jaar) voorbereiden van acties en helpen bij de uitvoering; werft actief nieuwe leden voor de 'Fanclub'; brengen ideeën naar voren voor (nieuwe) acties; verzorgen de communicatie richting de wijk; onderhouden website, sociale media en WhatsApp-Groep Groen Verband

Fanclub (1-50 personen): worden bij elke actie voor deelname uitgenodigd; zijn de belichaming van het draagvlak van Groen Verband in de wijk

Groen Verband wil een laagdrempelige club zijn. Of iemand bijna wekelijks met het groen in de wijk bezig is, of op een actiedag langskomt voor een kop koffie en een half uurtje harken maakt niet uit. Wij denken dat betrokkenheid met de jaren zal groeien als de positieve resultaten zichtbaarder worden. Om die reden wordt ook niet gekozen voor de formule van een vereniging met lidmaatschapsgeld. Zeker in deze tijd zullen we creatief moeten zijn met het werven van financiële middelen evenals in de besteding daarvan. Wij zijn er van overtuigd dat op termijn sponsoring, crowdfunding en vrijwillige bijdrage meer soelaas bieden dan het keurslijf van een ledenadministratie. Uit praktische overwegingen rondom subsidiering is Groen Verband van start gegaan als werkgroep van de Buurtvereniging Nooitgedacht.

Fondsen en middelen

Om Groen Verband tot stand te brengen en de Beleeftuin te realiseren en in stand te houden willen we als buurt zo veel mogelijk zelf de handen uit de mouwen steken. De aanleg van speelelementen, het bijenhotel en een insectenmuur bijvoorbeeld kunnen we goed in eigen beheer uitvoeren. We noemen dat het mobiliseren van handjes in de wijk.

Voor de aanschaf van en plaatsing van speel- en muziekt toestellen en het laten uitvoeren van werkzaamheden zal externe financiering gezocht worden.

Een uitgangspunt is daarnaast dat de gemeente Aa en Hunze en de Trans werkzaamheden in het kader van de aanleg van de Beleeftuin, de bloemrijke bermen en de groene en blauwe verbindingen om niet zullen uitvoeren.

Tot slot

Bijzonder wonen in de natuur in Nooitgedacht. Snel geroepen, maar in de praktijk lastig waar te maken? Dat hoeft niet het geval te zijn. Voortschrijdend inzicht kan het tij nog keren. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Door de groene elementen, die van oorsprong aanwezig en nog enigszins intact zijn, ecologisch te beheren en daarnaast overal waar maar mogelijk actief groene verbindingen aan te brengen kan de biodiversiteit vergroot worden en kunnen lokale ecosystemen weer robuuster worden.

Bijlagen

Een eerste versie van dit projectplan werd geschreven in september 2022. Toekomstige planontwikkeling zal naar de aard van de groene aanpak waar voor gekozen wordt stapsgewijs, zo je wil organisch, plaatsvinden. Uitwerkingen van toekomstige deelplannen zullen als appendix aan dit projectplan toegevoegd worden.

Bronnen

Web

- ❖ www.allecijfers.nl
- ❖ www.geheugenvandrenthe.nl
- ❖ www.nooitgedachtrolde.nl
- ❖ www.provinciedrenthe.nl
- ❖ www.rtvdrenthe.nl
- ❖ www.topotijdreis.nl
- ❖ www.waarneming.nl
- ❖ www.wikipedia.org
- ❖ www.wur.nl

Print

- ❖ Green Mental Health; Redactie: Jolanda Maas, Renske Visscher, Koen Westers, 2021 Boom uitgevers Amsterdam
- ❖ De Soortenstroom, Het nut van biodiversiteit in evolutionair perspectief, Gerard Jagers op Akkerhuis, 2012, KNNV Uitgeverij, Zeist
- ❖ Rupsen Horen Poepen, praktijkgids natuurbeleving, Jeanette Boogmans, 2010 KNNV Uitgeverij, Zeist